ԺԸ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4406 — 18/31 ՕԳՈՍՏՈՍ 1900 — ՇԱԲԱԹ — 6 ՃԵՄԱԶԻԷԼ ԷՎՎԷԼ 1318 — ԺԸ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4406

درعلیه ده غلطه ده (آره ولك) غزته سی اداره خانه سی

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK"
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140	ղր.
» »	վեցամսեայ	70	»
» »	եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40	ֆրկ.
»	վեցամսեայ	20	»

Դրամի փոխարէն փօստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով։

Տեղական թղթատարի ծախք բաժանորդաց կը վերաբերի։

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

ԱՆԳԼԻԱ
ԵՒ
ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷ

Եթէ մարդիկ երբեմն տրամաբանութենէ զուրկ են, դէպքերը իրենց անդիմադրելի տրամաբանութիւնը ունին և ըստ այնմ կը գործեն միշտ։

Այսպէս ահա, հակառակ ոգիւորութեան և Նախանձի թելադրած զգացումներու և կարծիքներու հոսանքին, Անգլիա ոչ միայն Օռանժի հանրապետութեան այլ նաեւ Թրանսվալի մէջ եւս վճռականապէս խաղաղութիւնը վերահաստատելու մօտ վիճակի մը մէջ է։

Երէկ հեռագիրը ծանոյց թէ Սըր Ռըտվէրս Պըլըր, առանց ընդդիմութեան, գրաւեց Մաշատոտորբը և թշնամին ետեւէն ինկած է։

Մեզի համար, այսուհետեւ թշնամի բառը ճիշդ իմաստ մը չի պարունակեր, քանի որ խնդիրը գրեթէ հրոսախումբերու վրայ է որոնք կրնան սակաւին երկար ամիսներ և՛ կրին վարչութիւնը, անգլիական իշխանութիւնները, այսպէս կամ այնպէս անհանգիստ ընել Օրանժի կամ Թրանսվալի մէջ առանց իրական վտանգ մը սպառնալու անոր սակայն, ճիշդ սա լուր անհիմն հարուածներուն պէս որոնք աւելի ջիղերը գրգռելու քան թէ վնաս մը պատճառելու հանգամանքը ունին։

Արդէն խնդրոյն ճշմարիտ կացութեան ամէնէն մօտէն վերահասու եղող Անգլիոյ պետութեան կողմէ այս վերջին անգամ ձեռք առնուած ելեւմտական միջոցներ վճռական կերպով ցոյց կու տան թէ Հարաւ-ափրիկեան հանրապետութեանց մէջ խաղաղութեան մօտ օրէն վերահաստատումը բացարձակապէս անդիմադրելի պատահականութիւն մըն է։

Անգլիոյ պատերազմական գործոց նախարարութիւնը որ 7,440,000 անգլիական ոսկւոյ յաւելուածական վարկ մը խնդրած է Երեսփոխանական Ժողովէն Հարաւ-Աֆրիկէի համար գործածելի, բացայայտ կերպով կը ծանուցանէ թէ այդ գումարին 2,650,000 անգլիական ոսկին բանակին վերադարձի ծախքերուն պիտի յատկանայ։ Այժմ Հարաւ-Աֆրիկէի մէջ 223,500 զինուոր կայ, որոնցմէ նախ և և առաջ 135,000ը իրենց երկիրները պիտի վերադարձուին։ Միայն 45,000 հոգինոց բանակ մը պիտի մնայ Աֆրիկէի մէջ, այսինքն Լորտ Ռոպէրթսի առաջարկած թիւէն 1/3 կամ 15,000 աւելի։ 2,950,000 անգլիական ոսկի եւս իբր դրամական նուէր պիտի բաժնուի բանակին։

Ահա կը տեսնենք թէ ինչպէս պարզ լուր մը, նոյն իսկ դրամական կամ ելեւմտական, երբեմն ամէնէն փայլուն լոյսը կը սփռէ նոյն իսկ պատերազմական կացութեան մը վրայ որ մեզի քիչ ծանօթ էր։ Արդարեւ, քանի որ Երեսփ. Ժողովէն խնդրուած վարկի մը մեծագոյն մասը զինուորներու վերադարձին և պարգեւաբաշխութեան ծախուց կը յատկանայ, կարելի՞ է չի հետեւցնել թէ Անգլիոյ պետութիւնը որ ոչ միայն իր այլ նոյն իսկ բոլոր դրացի տէրութեանց կացութեան վրայ ամենաճշգրիտ տեղեկութիւնները ունի միշտ, Հարաւ-Աֆրիկեան պատերազմին վերջ գտած ըլլալուն այլ եւս չի կասկածիր։

Եւ այս մասին Անգլիոյ ապահովութիւնը այնքան բացարձակ է որ նոյն իսկ լուսահոգի հանրապետութեանց յաջորդելիք վարչութեան ձեւն ու կերպը պաշտօնական խորհրդածութեանց առարկայ դարձած են այս օրերս։

Այսպէս ահա, Նախկին Հոլանտայեցւոց՝ Նուաճեալ երկիրներու նկատմամբ գործադրած մէկ դրութեան Հարաւ-Աֆրիկէի մէջ կրկնութիւնը խօսակցութեան բաւական նիւթ կը մատակարարէ Անգլիոյ մէջ։ Այդ դրութեան համաձայն, զինուորներէ ոմանց բաւականաչափ հողեր կը տրուին ուր այս վերջինները իրենց ընտանեօք կը հաստատուին երկիրը մշակելով ապրելու համար։ Այս կերպով Անգլիացիք կը փափաքին 15 հազար հպատակներ հաստատել Հարաւ-Աֆրիկէի մէջ որոնք երկրին կարգապահութեան և խաղաղութեան պահպանման համար երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայեն։

Կը տեսնենք ուրեմն թէ Անգլիա իր գործը գրեթէ գլուխ հանած կրնայ նկատուիլ Հարաւ-Աֆրիկէի մէջ և թէեւ կ'ըսուի թէ մեծ պետութիւն մը 175,000,000 Ֆրանքի վարկ մը բացած է Թրանսվալի, որպէս զի Քրիւկէր և Շթայն նախագահք կարելի եղածին չափ երկարեն ներկայ պայքարը և չինական խնդրոյ կարգադրութեան պահուն Անգլիոյ թեւերը բոլորովին ազատ չթողուն, ո՞վ չգիտեր թէ Մեծն Բրիտանիա միայն թեւ չունի, անիկայ սուր ակռայ և զօրաւոր կտուց ալ ունի՝ իր նաւատորմը՝ ի պահանջել հարկին, նոյն իսկ թեւերը կապած, իր կտուցովն ալ գործ տեսնելու համար։

Եւ յետոյ Անգլիա իր բանակովը և մանաւանդ դրամովը Քրիւկէրի և Շթայնի աւելի մօտ է քան թէ այն տէրութիւնները, որոնք հեռուէն հեռու, տօքթէօռ Լէյտսի կամ Թրանսվալեան ուրիշ պատուիրակներու միջոցաւ, կրնան շլացուցիչ առաջարկներով սիրաշահիլ ալեւորենկէց հէգ նախագահները։ Ուստի, եթէ երբեք չինական խնդիրը ստանայ այն բացառիկ հանգամանքը որ Անգլիոյ և իր երկու բնական զինակիցներուն՝ Ամերիկայի և Ճափոնի՝ բոլոր ուժերու հաւաքումը պահանջէ, այն ճարպիկ շարժուածներէն մէկուն շնորհիւ, որուն գիւրամէնք Անգլիա խիստ հակամէտ և փորձառու է, առանց դժուարութեան, ակնթարթի մը մէջ, ձեռքերը ոտքերն ալ միասին պիտի կարենայ ազատել Հարաւ-ափրիկեան դժուարութենէն, փոքրիկ, աննշան և անշուշտ առժամանակեայ զոհողութիւններ ընելով Թրանսվալեան հայրենասիրական զգացման, որ խենդի պէս կը կառչի կը մնայ անկախութեան գաղափարին, երբ ինք, իր երէկի անցեալովն ալ հաստատեց, արժանի չէ տակաւին անոր և զոր հետեւաբար դատապարտուած է, եթէ ձեռք իսկ ձգէ ուշ կամ կանուխ, կրկին կորսնցնելու։

Զ. Ն.

ԿՈՅՐԻ ՄԸ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՎՐԱՅ

Բարիզեան թերթի մը լրաբերը ինքնատիպ տեսակցութիւն մը ունեցեր է երկու կոյրերու հետ, որոնք Բարիզի Արուեստահանդէսը այցելած են։ Սրամիտ լրաբերը իր հետաքրքրութեան գոհացում կրցեր է տալ անոնց զգայուն տպաւորութիւնները լսելով Արուեստահանդէսին վրայ։ Մէկուկէս ամիսէ աւելի կայ որ այդ կոյրերուն կը հանդիպէր ամէն տեղ, Արուեստահանդէսի ճեմելիքներուն, ծառուղիներուն, պալատներուն մէջ. վերջապէս օր մը համարձակեցաւ անոնց մօտենալ, երբ Թրօքատէրոյի մէկ սրճարանին առջեւ նստած՝ գարեջուր կը կոնծէին հանդարտօրէն։ Բարեբախտաբար, լրաբերին բախտէն, այդ երկու կոյրերը բաբեկիրթ ու մշակուած մտքի տէր մարդիկ էին։ Անոնցմէ մին 1889ին՝ տեսողութիւնը չէր կորսնցուցած տակաւին և կը յիշէր նոյն թուականին տեղի ունեցած Արուեստահանդէսը։ Միւսը ի ծնէ կոյր էր։ Սակայն այս վերջինը ամէնէն աւելի գիտեր և ունեցած զգայնութիւններն ու գաղափարները յայտներ է, ամէնէն աւելի ճշգրտօրէն նկարագրեր է իրերը, տեսարանները, ամբոխին շարժումը։

Այդ ի ծնէ կոյրը նախ խնդրեր է որ ամէն տեղ առաջնորդեն, ամէն ծառուղիները, սրահները պտըցնեն զինքը, որպէս զի կարենայ ըմբռնել անոնց ընդհանուր շարակարգութիւնը։ Ճշդիւ կը հասկնայ թէ այս ինչ գետնին վրայ չենք կառուցուած է ու այն ինչ տեղին վրայ գոց է կամ բաց, սակայն Արուեստահանդէսին յատակագիծը շատ բարդ կը գտնէ, շատ մը անօգուտ սանդուխներ ու բազմաթիւ կամուրջներ և կամրջակներ կան կ'ըսէ՝ պարզութիւն ու մէթոտ չկայ այդ ամէնուն մէջ, — ինչ որ շատ ճիշդ է։ Հիանալի կերպով կը նկարագրէ Էյֆէլի աշտարակը, բացատրելով անոր յատակագիծը, դիրքը, ճարտարապետութիւնը, սանդուխները և վերամբարձ մեքենաները. բայց չմոռնանք ըսելու թէ ի սկզբան կոյրին շօշափել տուին Էյֆէլի աշտարակին մանրանկարը, ըսելով թէ իր մարմինէն 180 անգամ մեծ չէնք մըն է ան։ Եւ երբ կ'աւարտէ իր բացատրութիւնը, անխալ շարժումով մը ցոյց կու տայ Արուեստահանդէսին երկաթեայ քուռ մօնիւմանդալը։ Ցամաքային ու ծովային բանակներուն ցուցադրութեան կատարելապէս վերահասու եղած է, որովհետեւ իրեն և իր ընկերոջ թոյլ տրուած էր շօշափել թնդանօթները, հրացանները, կորոցներ, ռումբերը, փամփուշտները, համազգեստները։ Ոտքի կ'ելլէ եւ կոպտուելով որովայնապար մը կը խաղայ, զոր իր մօտ գտնուող անձերու խօսակցութենէն ու պարողին ձայնէն ու ոտքի շարժումներէն սորված էր։ Միշտ ամբոխին խառնուած, հազար ու մէկ խօսակցութիւններ մտիկ կ'ընէ, որոնք Արուեստահանդէսին վրայ իր կազմած գաղափարները կը լրացնեն։ Իր չորս զգայարանքները կատարեալ գործունէութեան մէջ են։ Մտիկ կ'ընէ, կը շօշափէ, հոտեր կ'առնէ, ճաշտեր, խօսակցութիւններ կը լսէ, կը գուշակէ, կ'ենթադրէ, կը հնարէ, իր տեսողական խաւարին, աղջամուղջին մէջ կը ստեղծէ կախարդիչ տեսլապատկերներ, որոնց փայլը կը գերազանցէ ճշմարիտ դիւթանքը։ Ու լրաբերը ապշահար մտիկ կ'ընէ այդ ի ծնէ կոյրին տպաւորութիւնները Արուեստահանդէսին նկատմամբ, որոնք շատ աւելի յստակ են քան շատ մը աչք ունեցող այցելուներունը։

—Ոստիկանութիւնը պէտք եղած հոգը չի տանիր երթեւեկութեան համար, կ'ըսէ, որ գէշ կազմակերպուած է։ Շարունակ սա բառերը կը լսուին. «Մէկդի՛, զգուշութի՛ւն, տեղ բացէ՛ք, ուշադրութիւն։»

Ու մարդ ակամայ կը խորհի թէ տեսողութիւնը անհրաժեշտ գործարան մը չէ և շատ անգամ իմացականութիւնը կը խաբուի անկէ։ Կոյրը, ընդհակառակը լաւ պաշտպանուած է պատիր երեւոյթներու, այնքան սիրուն, վարդագոյն խաբկանքներու դէմ, որոնք մարդկային կեանքին կը սպառնան։ Մարդ ո՛րքան տխրութիւններէ զերծ կը մնայ երբ տեսողութեան գործարանը չըլլայ. յաւիտենական երիտասարդութիւն մը կը բողբոջի միշտ։ Անոր համար ժամանակը նշանակութիւն չունի, իրերու և էակներու յամր ու դանդաղ անցումին հանդիսատես չըլլար։ Անոր համար գոյութիւն չունին թառամած վարդերը, թարշամած դէմքերը և ոչ ալ ճերմակ մազերը․․․։

Զ. Ն.

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՆՈՐ ԲԱՌԳԻՐՔ ՄԸ

Ա.

Գիտեն թերեւս շատերը թէ Բարիզի Շ. Տըլակրավ գրատունը քանի մը տարիէ հետէ պրակ առ պրակ կը հրատարակէր «Ֆրանսերէն լեզուի ընդհանուր բառգիրք» մը։ Այս պատուական երկասիրութեան հեղինակներն են Ադոլֆ Հացֆէլտ, Հռետորական արուեստի ուսուցիչ Լուի-լը-Կռան Լիկէոնի մէջ, և հանգուցեալ Արսէն Տարմըսթէթըր հռչակաւոր լեզուաբանը, որ միջին դարու Ֆրանսերէն մատենագրութեան ու Ֆրանսերէն լեզուի պատմութեան ուսուցիչ էր Բարիզի Դպրութիւններու Կաճառին մէջ, անոնց աշխատակցելով Պ. Անթուան Թոմա, առժամեայ ուսուցիչ ռոմանական բանասիրութեան դասընթացքի՝ Բարիզի Դպրութիւններու Կաճառին մէջ։ Այս բառգիրքը, ուր կը ցուցադրուին ԺԷ. դարուն սկիզբէն ի վեր մինչեւ մեր օրերը գործածական եղող բառերը, կը պարունակէ.

1. Բոլոր բառերուն ճշգրիտ արտասանութիւնը.

2. Անոնց ստուգաբանութիւնը, անոնց յաջորդաբար կրած կերպարանափոխումները կամ ձայնաշրջումները, կոչում ընելով հանդերձ՝ զանոնք բացայայտող ճարին գլուխներուն, և անոնց գործածման ամենահին օրինակովը հանդերձ.

3. Անոնց յատուկ կամ նկարագրական իմաստը, անոնց ածանցական ու փոխաբերական իմաստները, անոնց տակաւ զարգացման պատմական և միանգամայն տրամաբանական կարգովը.

4. Ընտրելագոյն մատենագիրներէն առնուած օրինակներ, նշանակելով հանդերձ աղբիւրը՝ ուրկէ առնուած ու մէջ բերուած են այդ վկայութիւնները։

Գործը, որ կազմուած է ութսուն 32 պրակներէ՝ իւրաքանչիւրը 80 էջով և ամէն մէկ էջը կրկին սիւնով, կը բաղկանայ երկու մեծադիր հատորներէ։ Առաջին հատորը կը բովանդակէ Aէն մինչեւ F գրերով սկսող բառերը (էջ 1-1136), իսկ երկրորդ հատորը՝ Fէն մինչեւ Z գրերով սկսող բառերը (էջ 1137-2272)։ Այս հսկայ գործին իբր անհրաժեշտ լրացուցիչ մասը, ճշմարտապէս մեղուաջան հեղինակները յօրինած են նաեւ Traité de la formation de la langue française մակագրով և 300 էջէ բաղկացեալ հիանալի գործ մը, բառգրքին սկիզբը զետեղելու համար։ Ներածութենէն կ'իմացուի թէ այս լրացուցիչ մասին մէջ(1) հեղինակները կ'առաջադրեն ուսումնասիրել ֆրանսերէն արդի լեզուին մթերքը կազմող բառերուն պատմութիւնը, այսինքն՝ ասոնց այլեւայլ լեզուներէ ծագումը, ա՛յն բաղփոխումները՝ զորս կրած են իրենց հնչումին մէջ և այն քերականական ձեւափոխումները՝ որոնց կ'ենթարկուին խօսքի մէջ։ Ըստ այսմ, գործը կը բաժնուի չորս մեծ գիրքերու, և ասոնք՝ այլեւայլ գլուխներու և ընդամէնը 727 հատուածներու։ Այսպէս.

1. Բառերուն նիւթական կազմութիւնը կամ բառամթերք.—Ժողովրդային լատիներէնի բառեր (1-2), ածանցում և բարդութիւն, ժողովրդային ածանցում (33-170), ժողովրդային բարդութիւն (171-213), օտար լեզուներէ փոխառութիւններ (3-31), գիտնական կազմութիւն լատին և յոյն բառերու. փոխառութիւններ, ածանցում, բարդութիւն (214-275)։ Նշանակութիւն բառերու։ (Այս ուսումնասիրութիւնն իսկապէս գոյութեան իրաւունքն է Բառգրքին, որուն իւրաքանչիւր յօդուածը կ'ընծայէ բառերուն պատճառաբանեալ կիրառութիւնը և ուր հարկ է գծել. տես նաեւ A. Darmesteter, La Vie des mots étudiée dans leurs significations, Paris, Delagrave, 1886)։

2. Արտասանութեան պատմութիւն.—Հնչման փոփոխութիւններուն վրայ տիրող օրէնքներուն ուսումն ստացած է Ձայնագիտութիւն (phonétique) անունը։ Ձայնագիտութիւնն է որ առիթ եղած է լեզուին գիտութիւնը բնախօսութեան (physiologie) ենթարկելու (285-526)։

3. Քերականական ձեւափոխումներ.—Հոլովական, ածականի ու դերանունի ձեւափոխումներ կամ հոլովումներ, բայերու ձեւափոխումներ կամ խոնարհումներ։ Քերականական ձեւափոխումները կը կազմեն լեզուի մը նոյն իսկ հիմը. բառերը, հնչումը, մինչեւ անգամ համաձայնութիւնը կրնան փոփոխիլ, և սակայն, լեզուն անայլայլ կը մնայ իր էութեան մէջ։ Բայց երբ փոխուին քերականական ձեւերը, լեզուն կը տարբերի, նոյնը չի մնար (527-649)։ Ասոնց ուսման կապակից է նաեւ անփոփոխ բառերու ձեւերուն ուսումը, որոնց մեծագոյն մասը կարեւոր բաժին մը ունի լեզուին բուն իսկ յօրինուածութեան մէջ (718-727)։ Համաձայնութեան կամ խօսքի մէջ բառերուն շարադասութեան ուսման վրայ ճառող չորրորդ գրքով մը կ'աւարտին այս նրբակրկիտ հետազօտութիւնները, որոնցմով կը կազմուի այսպէս լեզուին ընդհանուր մէկ պատմութիւնը կամ պատմական լիակատար քերականութիւն մը, բայց ասոր մէջ ի նկատ առնուած են բառամթերքին կամ բառգրքին վերաբերող խնդիրները միայն (650-717)։

Գործին վերջին երկու էջերը կը բովանդակեն բուն բառգրքին մէջ համառօտագրութեամբ յիշուած գլխաւոր հեղինակներուն ու ասոնց գլխաւոր երկերուն մէկ ցուցակը, ուր նշանակուած են 115 հեղինակներու անուններ, անոնց ծննդեան ու մահուան թուականներով։

Այս ճոխագոյն պարունակութեամբ հանդերձ, ամբողջ գործը դիւրամատչելի գին մը ունի, թղթակազմը՝ 30 Ֆր., կազմուածը՝ 38 Ֆրանք, թղթատարի ծախքը հրատարակիչ գրատան վրայ ըլլալով։

Ասկէ առաջ, առիթ ունեցած ըլլալով բաժանորդագրուիլ այս օգտաշատ բառգրքին, պարբերաբար կը ստանայի լոյս տեսած պրակները։ Իսկ այս անգամ, յարգելի հրատարակիչը, վերջին (32 րդ) պրակը ուղարկելուն առթիւ, պատուիրած էր ինծի ուղղելու 31 յուլիս 1900 (Ն. Տ.) թուակիր նամակ մը, որով փափաք կը յայտնէր որ իրեն ծանուցանեմ թէ «որո՛նք են հրատարակման այն միջոցները՝ որոնցմով աւելի յարմար է ծաւալել այս երկը այն միջավայրերուն մէջ՝ ուր կրնայ շահեկան ըլլալ։ Ու Պ. Շ. Տըլակրավ ազնուամտօրէն կամ՝ քիչ մը․․․ միամտօրէն կարծելով թէ մենք Հայերս ունինք մեր լեզուաքննական կամ մանկավարժական հանդէսներ, մատենադարաններ, գիտնական ակումբներ փոյթեռանդն պատրաստակամութիւն մը կը ցուցնէ մատենախօսական յօդուածներ, նախօրինակներ ու իբր նմոյշ պրակներ ուղարկելու ասոնց, որոնք կը փայլին իրենց չգոյութեամբ։ Այսպիսի փափուկ պարագայի մը մէջ, բնականաբար չէի կրնար նախանձելի չնկատել իւրովի այն հարուստ ազգերը՝ որոնք արդէն ունին այդ ամէնը, և սակայն կարելի չէր նաեւ վարդագոյն ցուցնել բանասիրական կամ գիտնական այն աննախանձելի վիճակը՝ ուր կը գտնուինք, ուստի մեր օրհնեալ սովորութեան համաձայն խնդիրը անուշ տեղը կապելով և աւելի նպաստաւոր քան թէ աննպաստ գաղափար մը տալու մտքով՝ համեստ լռութեամբ մը անցնելով այդ անճոռնի կէտերուն վրայէն, այս աւուր թղթատարով յիշեալ պարոնին ուղղած պատասխանիս մէջ, լիովին գնահատելէ յետոյ այդ օգտակար երկը՝ նախ հաւասարապէս փոյթեռանդն պատրաստակամութեամբ խոստացայ յարմար առթիւ հարկ եղած առաջարկները կամ յանձնարարութիւնները ընել անվրէպ իմ գտնուած միջավայրիս մէջ, մասնաւորապէս Սանասարեան Վարժարանի Տեսչութեան ու պաշտօնակիցներուս և թերեւս քանի մը աշակերտներու (շրջանաւարտ թէ ոչ), ինչպէս նաեւ Նահանգիս զինուորական ու քաղաքային երկրորդական (Իտատիյէ) վարժարաններու Տնօրէնութիւններուն։ Յետոյ, փառք ձեր ներողամտութեան վրայ, ծանուցի թէ ժամանակի անձկութեան պատճառաւ՝ կրցայ միմիայն պատուական Արեւելքին գրել երկտողն առ ի հրատարակութիւն ներփակ հաղորդելով միանգամայն ինծ ուղղուած վերայիշեալ նամակին հայերէն թարգմանութիւնը։ Վերջապէս, խորհուրդ տուի Պ. Շ. Տըլակրավի որ նմոյշ-պրակներ ուղարկէ (եթէ երբեք չէ ուղարկած արդէն) մայրաքաղաքիս մէջ հրատարակուող առհասարակ բոլոր օրաթերթերուն ու հանդէսներուն (որոնց անունները եւն. կրնայ նշանակուած գտնել տարեցոյցներու մէջ), չմոռնալով իր խոստման համաձայն՝ այդ տպագիր յայտարարութիւններուն կցել հրատարակելի մատենախօսական համփոփ յօդուածներ ու․․․ ծանուցումներ։ (Աւելորդ է ըսել թէ յատկապէս խնամ տարի ո՛ր և է ակնարկութիւն չընելու որ հարկ եղած գոհացումը տրուի այդ ծանուցումներու խնդրին առթիւ, նախ զգուշանալով որ մ՛ գուցէ աւելի տեղ այլընդայլոյ մտածումներու և նոյն իսկ տարապարտ կասկածներու, երկրորդ՝ խորհելով թէ յարգելի հրատարակիչը, երբ աւելի մօտէն գիտակ արուեստին և իբր պատասխանատու՝ բնաւ պէտք չունի այս մասին ինծի պէս Արեւելքցիի մը խորհուրդներուն․․․։)

Սպասելով որ յարգելի հրատարակիչը այս միջոցները ի գործ դնէ (եթէ ի գործ դրած չէ ցարդ) իր նիւթական շահուն և գնորդներուն ուսումնական օգտին համար, անկեղծօրէն խորհուրդ կու տանք առ հասարակ ամէն բանասէրներու՝ որոնք Ֆրանսերէնով կը զբաղին, և մասնաւորապէս Ֆրանսերէն դասախօսող բոլոր հայ ուսուցիչներուն, ինչպէս նաեւ խմբագրատուններու կամ ուրիշ պաշտօնատուններու բոլոր թարգմանիչներուն, որ փութան մէյ մէկ օրինակ ունենալ այս դիւրագին ու պիտանի բառգրքէն, վստահ ըլլալով թէ բաց ի Նորայր Բիւզանդացիի Ֆրանսահայ պատուական բառգրքէն՝ որ հայ լեզուի տեսակէտով մասնաւոր և անժխտելի առաւելութիւն մը ունի, զօրաւոր ու թանկագին սատար մը պիտի գտնեն անոր մէջ, որ ստուգիւ կը գերազանցէ բոլոր նմանները, բան մը որ թէպէտ սուտ ռեքլամ թուի գուցէ, սակայն այժմէն ապահով ենք թէ ի վերջոյ այս երկասիրութիւնը ա՛յնչափ պիտի գնահատուի ձեռնհաս բանասէրներէ՝ որ մեր այս դրուատիքները հաւանականաբար անբաւական համարուին գործին իրական արժէքին հանդէպ։

Քաջայոյս ըլլալով թէ մեր օգտամատոյց յանձնարարանքը առանց արձագանգի չի մնար, սոյն յօդուածը վերջացնելէ առաջ՝ պիտի յայտնենք պարզ փափաք մը, որ եթէ ոչ այժմ գէթ ապագային մէջ կրնայ իրականանալ թերեւս։

Ի նկատի առնելով մեր նիւթական համեստ պայմանները, մտքէ անգամ չենք անցներ առաջարկել այդ հսկայական բառգրքին հայացումը, այլ առ այժմ կը բաւականանանք վարժարաններու մէջ Նորայրի և անոր հետեւակներուն կողմէ յօրինուած Ֆրանսահայ բառգրքերով, իսկ ասոնց պակասորդները կը լեցնենք բուն Ֆրանսերէն բառգրքերով։ Շատ դժգոհ ալ չենք մեր ձեռքը գտնուածներէն, յիշելով թէ ասկէ քառորդ դար

—)(3)(—

ԽԱՂԱՄՈՒԼԸ

(ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՆՈՐԱՎԷՊ)

Այս բանը այնքան ահուելի կը թուէր իրեն որ կ'ուզէր բարձրաձայն խնդալ։ Բայց իր հոգին մթին յուսահատութեան մէջ ընկղմեցաւ և կոյր, անգութ ճակատագրին դէմ զայրանալու ոյժ չունեցաւ։ Միայն իր կեանքին համար չէր, այլ բոլոր այն սիրեցեալ, քաղցր արարածներուն համար՝ որոնք իրեն հետ կը զգային, իրեն հետ վիշտը կը կրէին, որոնք տառապելով և կործանելով սրտով իրեն կը սպասէին։ Այլեւս առանձին էակ մը չէր ինք, իր սիրտը անհամար, անտեսանելի լարերով միացած էր անոնց սրտերուն հետ, և իր տուած հարուածը մահուան ցաւերով կը սարսեցնէր և կ'արիւնոտէր անոնցմէ իւրաքանչիւրը։

Անգամ մըն ալ փորձեց այն գործը կատարել և արագ, կարճ վախճան մը տալ։ Բայց իր ջղաձիգ բազուկը դարձեալ կքեցաւ։

—Ամենողորմ գոչեց իր միացուած ձեռքերը երկինք բարձրացնելով, մ՛ թողուր որ իմ մեղքերուս պատիժները անոնք կրեն, այս անգամ միայն փրկէ զիս, և իմ ամբողջ կեանքս, իմ ամէն հոգերս և գործերս, իմ բոլոր պայքարներս եւ կռիւներս անոնց համար պիտի ըլլան։

Նայուածքը պատուհանին դարձուց և տեսաւ որ արեւը ծագած էր։ Զարագուշակ ժամը հնչած էր։ Իր կեանքը կորսուած էր. պատիւը, այն անողոք դատաւորուհին, արդէն ոչնչացուցած էր զինքը երկրէն բաժնուելէն առաջ։ Իր իսկական ես էն ուրուական մը միայն մնացած էր։ Մինչեւ ան ատեն իր որոշման դէմ մարտնչած էր, իսկ այդ վայրկեանէն մտածեց սոսկալի գործողութիւնը այն ատեն միայն ընել, երբ իր գոյութեան վրայ իրաւունք ունեցող մարդիկը իրեն ներկայանային։ Իր ապրած իւրաքանչիւր վայրկեանը կը ծակէր ու կը փըշրէր իր պատւոյն մինչեւ ան ատենուան անբծութիւնը, բայց միեւնոյն ժամանակ իր խիղճին առջեւ կ'արդարացնէր նաեւ իրեններուն հանդէպ ունեցած պարտականութիւնները։ Բաւական էր որ պաշտօնէից պարտապահանջներուն ներկայութեանը՝ գլխուն պարպէր սպաննիչ կապարը։ Աւելին պարտական չէր անոնց։

Անագորոյն դանդաղութեամբ կը սահէին վայրկեանները։

Ա՛հ, դրան առջեւ ոտքի ձայներ լսուեցան։

Դուռը զարնուեցաւ վերջապէս։

Ատրճանակը ճակտին դրաւ։ Հօն, դրան ետեւէն կը մտնէր մահը. կործանումը գի՛ատիչ անասուններու պէս իր հրաբորբոք աչքերով և արիւնարբու վրէժխնդրութեամբ կեցած էր հոն։

Իր մեծ և սառած աչքերը խելացնորի նման դարձուց դէպի դրան բացուածքը և դողացող ձայնով մը գոչեց. «Մտի՛ր»

Ճակտէն վար առաւ ատրճանակը։ Բոլորովին անծանօթ մարդ մը երեւցած էր դրան մէջ։

—Ո՞վ էք դուք, գոչեց թշուառը ցրուած մտքով, մինչ զէնքը կ'իյնար ձեռքէն։

—Սըլէոնպատ ատեանին յանձնակատար, Հարտվիկսոն եմ, Պարոն, և Ձեզի տեղեկութիւն մը պիտի տամ։ Երէկ չէ՞ առջի օրը կեղծ խաղացողներու ձանկն էք ինկեր։

—Կեղծ խաղացողնե՞րու. անկարելի՛ է. ես շատ լաւ քննեցի այն պարոնները —կեղծ բան մը չգտայ, խաղաթուղթերուն վրայ նշաններ բնաւ չտեսայ։

—Անշուշտ ոչ, այդպիսի մարդոց համար այդ բանը խիստ սովորական ձեռարուեստ մըն է։ Ալեծեւ թուղթերը ունէին, որով խաբեցին ձեզ. անոնցմէ զոյգ մը պատահմամբ մեր ձեռքը ինկաւ։ Այս ստահակները երբ հասկցան թէ իրենց հետքերուն կը հետեւինք, անմիջապէս կծիկը դրին։ Բայց անոնց հետքը գտած ենք հիմա և հաւանականաբար կը յուսանք․․․։

Բառերուն մնացեալ մասը անլսելի մնաց սակայն։ Երջանկութեան դողդողուն յուզմամբ դուրս թռաւ գոչելով. «Փրկուեցա՛յ»։

Թարգմ. գերմաներէնէ
Օրիորդ ՖԼՕՐԱ

ՎԵՐՋ

---

(1) Կը ծանօթագրուի թէ այս լրացուցիչ մասը, որ անաւարտ մնացած էր Արսէն Տարմըսթէթըրի մահուամբ, ամբողջացուած է Պ. Լէօբոլտ Սիւտռի կողմէ, որ շարադրեց 359-526, 608-649 հատուածները, իսկ 214-284 հատուածներու մասին՝ ներշնչուեցաւ ողբացեալ վարպետին Traité de la formation des mots composés և de la création actuelle des mots nouveaux անուն հանրածանօթ գրքերէն։ 33-213 և 650-727 հատուածներն արդիւնք են դասախօսութեան միջոցին առնուած նօթերու. 285-358 և 527-608 հատուածները քաղուած են հատակոտոր խմբագրութենէ մը՝ զոր հարկ եղած է բարեփոխել ու լրացնել։ 3-32, 360-361 և 496-499 հատուածները կը պատկին Պ. Անթուան Թոմային։

առաջ՝ մեր ունեցած Փրանսահայ զոյգ մը բառգիրքերն էին Հ. Մկրտիչ Աւգերեանի (Վենետիկ) և Հ. Սրապիոն Էմինեանի (Վիէննա) երկասիրութիւնները, երկուքն ալ գրաբար, երկուքն ալ բառերու և ասացուածներու կողմէ հաւասարապէս աղքատ գործեր, զորս խիստ շատ անգամներ գոցած ենք դժգոհ և յուսահատ։ Յուսալով հանդերձ թէ վերջապէս օր մը բախտ կ'ունենանք ի լոյս ընծայուած տեսնելու Բարիզէ աւետուած համբաւաւոր բառգիրքը, ցանկալի է միայն որ համակրելին Նորայր բարեհաճի իր թանկագին ժամերը պահ մը նուիրել խմբագրելու և ի լոյս ընծայելու իր ջլջակերտին առաջին յաւելուածը, ինչպէս ըրած են Լիդրէ և Փրանսական Ակադեմիան։

Բայց եթէ մեր միջոցները չեն ներեր հայացնել այդ ստուարահատոր բառգիրքը, չենք կրնար կարծել որ և առարկութիւն ընել երբ խնդիրը յարակից Traité de la formation de la langue françaiseի վրայ ըլլայ։ Ուստի փափաքելի է որ աշխատինք գէթ այդ օգտակար երկը հայերէնի վերածելու, քանի որ մայրաքաղաքիս մէջ ո՛չ բանաւէր լեզուագէտներ կը պակսին, ոչ ալ նիւթական կամ տպագրական միջոցներ։ Այն ձեռնհաս թարգմանիչը՝ որ հայացնէ այդ երկը և ի լոյս ընծայէ, մեծ ծառայութիւն մը ըրած պիտի ըլլայ Փրանսերէն լեզուի ուսման։ Ա. Ն. Թ.

Սանասարեան վարժարան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Չինու դէպքեր

Ռուսեր.—Բեդերսպուրկի պաշտօնաթերթը կը հրատարակէ հետեւեալ հեռագիրը զոր Կրոտեքով զօրավարը ուղղած է Խապարովսքէն.

«Խարպինի և Պահանթոնի միջեւը Սունկարի գետակին եզերքը բնակող Չինացիները իրենց դաշտերը կը վերադառնան աշխատելու համար։ Սանսինի մէջ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ՝ Ռուսերուն կողմէ գրաւուելէն ի վեր։ Չինացիներուն մէջ առեւտրական գործերը վերսկսան։»

—Օրլով զօրավարը կը հեռագրէ թէ ռուսական զինուորները Մէնտուքէ մտած են։

—Ալէքսիէվ զօրավարը Թաքուէն օգոստոս 21 թուականով կը հեռագրէ թէ Բէքինի միջնաքաղաքը գրաւուելէն վերջը, զայն պաշտպանող Չինացիները դէպ ի հիւսիս քաշուեր են։

—Կրոտեքով զօրավարը օգոստոս 24 թուականով կը հեռագրէ Ռուսիոյ պատերազմական նախարարութեան.

«Ռէնէնքամբֆ զօրավարին հեծելազօրքերը գրաւեցին Խամին ու Խաչանը. հետեւակները հեռացան Մէրկէնէն, ուր մաս մը զինուորներ թողուեցան՝ թնդանօթներով։ Պատգամաւոր մը եկաւ առաջարկել Ռէնէնքամբֆ զօրավարին՝ ընդհատել գործողութիւնները, սակայն զօրավարը մերժեց։»

—Ընդհանուր սպայակոյտը կը ծանուցանէ թէ արեւելեան կողմէն զինուորական գործողութեանց համար առայժմ կամաւորներ ու պահեստիններ զէնքի տակ պիտի չկոչուին։

Ուաշինկթըն կը հեռագրեն օգոստոս 25 թուականով.—Չէֆի զօրավարէն շաբաթէ մը ի վեր առնուած հեռագիրները այնչափ յապաւուած են, որ անկարելի է զանոնք կարդալ։ Հեռագրով նորէն անոնց սրբագրութիւնը պահանջուած է, բայց կարելի չէ եղած գոհացում ստանալ։ Չէֆի զօրավարէն խնդրուած է կրկնել այդ հեռագիրները, բայց պատասխան չէ ստացուած։ Ամերիկեան կառավարութիւնը այդ մասին բացատրութիւն ուզեց ընդծովեայ հեռագրաթելերու Ընկերութենէն։ Չէֆի զօրավարին հեռագիրները որոնք Թիէն-Ձինէն ղրկուած են օգոստոս 21 ու 23 թուականներով, չեն հաստատեր թէ զօրավարը այդ թուականներուն անձամբ Թիէն-Ձին գտնուած ըլլայ. ստորագրաս պաշտօնեայ մը կրնայ անոր ստորագրութիւնը դրած ըլլալ։ Ամերիկեան ծովակալը կը հեռագրէ թէ Բէքինի ռուս հրամանատարը թող չի տար որ իր զինուորները յարաբերութիւն ունենան Չինացիներուն հետ։ Չին գտնուող ամերիկեան բոլոր հիւպատոսները հրահանգ ստացան իրենց պաշտօնատեղիները վերադառնալ՝ երբ օտարականներու դէմ եղած թշնամութենէն առաջ եկած անմիջական վտանգները անհետանան։

—Չէֆի զօրավարը տակաւին տեղեկագիր մը չղրկեց կացութեան վրայ, ինչպէս կառավարութիւնը պահանջած էր քանի մը օր առաջ։ Չէֆի զօրավարին ղրկուած քանի մը հեռագիրներ առանց պատասխանի թողուած ըլլալով, ամերիկեան կառավարութիւնը մտահոգութեան մէջ է։

Եունկ-Լու զօրավարը որ «պատժական չինական յանձնաժողովին» կողմէ բանտարկուած էր, փախեր և Բաօ-Թինկ-Ֆու հասեր է։ Ինչպէս կը յիշուի Եունկ-Լու բանտարկուած էր՝ օտարականներուն յաղթած չըլլալուն համար։ Դարձեալ միեւնոյն Եունկ-Լու զօրավարն էր որ յայտարարութիւն մը հրատարակելով կը յանձնարարէր սպաննել բոլոր օտարականները։

ԲԷՔԻՆ ԵՒ ԹԻԷՆ-ՉԻՆ.—Շանկայէն կը հեռագրեն Սթանտարտի թէ հեռագիրները պէտք եղածին պէս պաշտպանուած չըլլալուն և հարկ եղածին չափ զինուորական հեռագրողներ չգտնուելուն համար է որ քանի մը օրէ ի վեր Բէքինէն շատ լուր չառնուիր։

Շանկայէն կը հեռագրեն Թայմզի.—Լի-Հունկ-Չանկ Բէքինէն հեռագիր մը ստացաւ ծանուցանող թէ Ճարոնի զինուորները միայն գրաւած են միջնաքաղաքը և թէ Ճարոնի կառավարութիւնը նորէն ապահովութիւն տուեր է որ հոն գտնուողները պիտի պաշտպանէ։

—Տօրուարտ զօրավարը օգոստոս 23 թուականով Թիէն-Ձինէն հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է Լոնտոն.

«Օգոստոս 19ին, Թիէն-Ձինէն ութ մղոն դէպ ի հարաւային արեւմուտք՝ ամերիկեան, անգլիական, աւստրիական ու ճարոնցի հազար զինուորներով յարձակեցայ բազմաթիւ Չինացիներու վրայ, որոնք երկու ժամուան ճակատամարտէ մը վերջը, փախան 300 մեռեալ և 60 վիրաւոր ունենալով։ Ութ հարիւր Չինացիներ դէպ ի հարաւ փախան, և գլխաւոր զօրախումբը որ ամենէն բազմաթիւն էր, դէպ ի արեւմուտք։ Տասնըչորս վիրաւոր ունեցանք։ Թիէն-Ձինի շրջակայ հաղորդակցութեան գիծերը հիմա ո և է վտանգէ զերծ են։ Չինացիները խոշտանգեցին գիւղերու բնակիչները բանակատեղին մօտ, քանի մը դիակներ կային, առանց գլուխի։ Շրջակայ գիւղերու բնակիչները ամէն օր հազարներով Թիէն-Ձին կը մտնին, մինչեւ ձմեռ ժողովրդին համար մէկ ամիս բաւական ըլլալու չափ պաշար ունինք։ Քիչ ատենէն սովէ մը կը վախնանք։»

Չինու նահանգներ.—Շանկայէն կը հեռագրեն թէ փոխարքան զինուորներ ղրկած է Հանքէու, ուր դաւադրութիւն մը երեւան հանուեր է, նպատակ ունենալով այրել քաղաքին բնիկներուն մասը և յարձակիլ օտար սեպհականութիւններուն վրայ։ Յիսուն հոգի ձերբակալուեր և տասը յանցաւորներ գլխատուեր են։ Շան-Թունկի կառավարիչին եղբօրորդին մեռած է, և ոչ թէ կառավարիչը ինք։

—Հոնկ-Քոնկէն օգոստոս 25 թուականով կը հեռագրեն Տէյլի Թէլէկրաֆի.—«Նահանգներուն կառավարիչները ստացան մայր կայսրուհիին հեռագրական մէկ նոր հրամանագիրը, որով 300,000 թաէլ կը պահանջէ զինուորներու ծախքին համար։ Քանթոնի մէջ, այս առտու, ամբոխը աւարի տուաւ չինական լրագրի մը խմբագրատունը՝ Բէքինի գրաւումը ծանուցած ըլլալուն համար։»

—Մաքաոյէն կը հեռագրեն Տէյլի Թէլէկրաֆի թէ գիւղերու բնակիչները կը կռուին Պոքսըրներու դէմ, զորս կը սպաննեն։

Լի-Հունկ-Չանկ.—Շանկայէն օգոստոս 26 թուականով կը հեռագրեն Թայմզի.—«Լի-Հունկ-Չանկ հեռագիր մը ստացաւ Ճարոնի արտաքին գործոց նախարարէն ծանուցանող թէ Չին մինչեւ որ Տէրութեանց վստահութիւնը վայելող պատուիրակ մը չանուանէ, անկարելի է բանակցութիւն կատարել։ Ճարոնի արտաքին գործոց նախարարը Նան-Քինկի կամ Ու-Չանկի փոխարքաները ցոյց կուտայ որոնք կրնան օգնական կարգուիլ Լի-Հունկ-Չանկի։ Ճարոնի նախարարը դիտել կուտայ թէ անհրաժեշտ է որ Չին ցաւ յայտնէ, բացարձակապէս ընդունի անիրաւ ըլլալը և ինքնաբերաբար առաջարկէ կատարեալ հատուցում մը։ Եթէ Չին համակերպի այդ խորհուրդին, Ճարոն պատրաստ է ամէն աջակցութիւն ընծայել՝ բանակցութիւնները յաջողցնելու համար։»

Վալտէրսէ կոմսը տանող նաւը Բոռ-Սայիտ ժամանած ատեն, անցեալ կիրակի, տեղւոյն գերման հիւպատոսը իր կառավարութեան կարեւոր հրահանգները հաղորդեց անոր։ Կոմսը ցամաք ելաւ և այցելութիւն տուաւ գերման հիւպատոսին։ Շոգենաւը կիրակի իրիկուն ճամբան շարունակեց։

Ֆրանսական երկու փոխադրանաւեր՝ 2,430 զինուորներով՝ շաբաթ իրիկուն Բոռ-Սայիտէն անցան և դէպ ի Թաքու ճամբանին շարունակեցին։

Թաքուէն կը հեռագրեն օգոստոս 26 թուականով.—Բէքինի մէջ խումբ մը կը պատրաստեն՝ վիրաւորները, կիները ու տղաքը Թիէն-Ձին տանելու համար զինուորներու ուղեկցութեամբ։ Իտալիոյ դեսպանին ընտանիքն ալ ճամբայ պիտի ելլէ Ճարոն երթալու համար, ուր ժամանակ մը պիտի մնայ։ Իտալացի նաւային սպայ Բաօլինի Թիէն-Ձին պիտի վերադառնայ՝ իտալացի վիրաւոր նաւազներուն հետ։ Իտալացի նաւազներու հինգ գումարտակներ Բէքին կը գտնուին։ Օգոստոս 29ին պիտի հասնին Հոնկ-Քոնկէն եկող իտալական զինուորներ՝ Կարիոնի հրամանատարութեամբ։

Ճարոնցի Եամակուչի զօրավարը Բէքինէն կը հեռագրէ օգոստոս 18 թուականով.—Քաղաքէն թշնամին բոլորովին հեռացած է։ Սան-Սան ղրկուած հեծելազօրքերը տեղեկութիւն բերին թէ խնամակալուհին ու հետեւորդները որոնք օգոստոս 14ին Բէքինէն մեկնած էին, դէպ ի արեւմուտք ճամբանին շարունակեր են քիչ մը հանգիստ առնելէ ետքը. անոնց կը հետեւի Մա զօրավարը՝ 500 հեծեալներով և քանի մը սայլերով։

—Թաքուէն օգոստոս 23 թուականով հեռագիր մըն ալ կ'ըսէ թէ Պոքսըրները ու չինացի զինուորները Մամ-Եէնի մէջ կը համախմբուին միջազգային զինուորներուն վրայ յարձակելու համար Բէքինի քաղաքին արտաքին մասին։ Շան-Թունկէն ինը հազար Չինացիներ՝ 15 թնդանօթներով՝ դէպի հիւսիս կը քալեն՝ Բէքին գտնուող միջազգային զինուորներուն վրայ յարձակելու համար ետեւի կողմէն։

Բեդերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ 1800 հետեւակներէ և 300 հեծեալներէ բաղկացած ռուսական զօրախումբ մը՝ 24 թնդանօթներով սեպտեմբեր երկուքին (յառաջիկայ կիրակի) Բիւվէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպ ի Բորթ Արթուր։ Նովորոսիսքի մէջ երկու հարիւր Խազախներ պիտի միանան այդ զօրախումբին որ կամաւորներէ կը բաղկանայ։ Ասոնք որ իրենց զինուորական ծառայութեան պայմանաժամը աւարտած ըլլալով աշնան պահեստի կարգը պիտի մտնէին, երեք տարուան համար ծառայել յանձնառած են։ Կամաւոր գրուիլ ուզողներուն թիւը այնչափ շատ է որ վիճակ կը ձգուի։ Այդ զօրախումբը պիտի պաշտպանէ Խարպինէն Բորթ-Արթուր տանող երկաթուղին։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

Բարեյուսոյ Գլուխէն կիրակի օրուան թուականով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Լորտ Ռոպէրթս շաբաթ օրը Պէլֆասթ հասեր և հոն հանդիպեր է Բօլ-Քարիու և Ֆրէնչ զօրավարներուն։ Մարքչալին ներկայութիւնը այդ քաղաքին մէջ ցոյց կուտայ թէ քիչ օրէն կարեւոր յարձակում մը պիտի ըլլայ Պոէրներու գլխաւոր մասին դէմ, որոնք Տալմանութայի և Մաչատոտորբի միջեւը հաւաքուած են։ Այդ կէտը արդէն բաւական հաստատուեցաւ այն հեռագրով թէ Սըր Ռետվէրս Պըլլըր գրաւած է Մաչատոտորբը։ Լուրէնսօ-Մարքէզէն Տէյլի Մէյլի ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Պոէրներ որոնք զօրաւոր կերպով ամրացած էին Մաչատոտորբի մէջ, օգոստոս 24ին ետ մղեր են առաջին յարձակում մը, բայց հետեւեալ օրը Անգլիացիները նոր օգնութիւն ստացած ըլլալով յարձակեր, Պոէրները ետ մղեր և գրաւեր են այդ քաղաքը։ Բրէթորիայէն կը հեռագրեն թէ Անգլիացիները երեք կողմէ զօրաւոր յարձակում մը կը պատրաստեն Պոթա զօրավարը շրջապատելու համար։ Պէլֆասթէն օգոստոս 25 թուականով Մորնինկ Բոսթի ուղղուած հեռագրէ մը կ'երեւայ թէ այդ գործողութիւնները սկսած են։ Աւասիկ այդ հեռագիրը.

«Լորտ Ռոպէրթս այս առտու հետախուզութիւն կատարել տալով հասկցաւ թէ Պոէրներուն դիրքը շատ զօրաւոր է և կը գտնուի 8000 եարտա երկայնութեամբ գիծի մը վրայ, կայարանին արեւելեան կողմը։ Պոէրները այս առտու ռմբակոծեցին Սըր Ռետվէրս Պըլլըրի զօրախումբը, որ հարաւային կողմէն եօթը մղոն հեռուն կը գտնուի. նաեւ Սթէֆէնսընի կիսաբաժինը՝ ձախ կողմէն ծայրը։ Այսօր, կէսօրին, երկու ռումբեր ինկան քաղաքին մէջ։ Պոէրները կը ռմբակոծեն մեր կեդրոնը. մեր թնդանօթները ուժգին կերպով կը պատասխանեն անոնց։»

—Տէվէթ զօրավարը, Վալ գետին մօտ, երկաթուղիի գիծի մը կարեւոր մէկ մասը քանդելէ վերջը, յաջողեր է անցնիլ գետը։

—Լորտ Ռոպէրթս, կ'ըսէ Բրէթորիայէն օգոստոս 22 թուով հեռագիր մը, յայտարարութիւն մը հրատարակեց ծանուցանելով որ ամէն անոնք բացակայ կամ ներկայ, որ զանազան կալուածներ ունին Անգլիացիներուն ձեռքը անցած Թրանսվալեան հողերուն մէջ, պարտին Մարքչալին կողմէ կարգուած պաշտօնէային յանձնել՝ տուրքի հաշուէն Թրանսվալի կառավարութեան ունեցած պարտքերնին։ Նոր տնօրինութիւն՝ ո և է իրաւունքի փոխանցում կամ նոր իրաւունքներու արձանագրութիւն պիտի չկատարուի։

—Եոհաննէսպուրկի դատական բարձրագոյն ատեանը յունիսէն մինչեւ հիմա 272 դատեր տեսած է որոնց 14ը սպանութեան, 8ը՝ բռնաբարութեան և 49ը՝ զէնք պահած ըլլալու ամբաստանութեամբ։ Մահուան մէկ վճիռ միայն արձակուած է, այն ալ Քաֆիրի մը դէմ որ Պոէր կնոջ մը պատիւը բռնաբարած էր։ Լորտ Ռոպէրթս հաստատած է այդ վճիռը։

—Լորտ Ռոպէրթս օգոստոս 24 թուականով կը հեռագրէ Վոնտէրֆոնթէյնէ.

«Սըր Ռետվէրս Պըլլըր կը ծանուցանէ թէ երէկ թշնամիին կողմէ զօրաւոր ընդդիմութեան մը հանդիպեր է։ Պոէրները, առտուան առաջին ժամերուն, փորձած էին հեծելազօրքը թակարդի մը մէջ ձգել, շատ մօտէն կրակ ընել սկսած էին անոնց վրայ թնդանօթներով, բայց անգլիական թնդանօթները շուտով լռութեան դատապարտեցին Պոէրներուն թնդանօթները։ Երկու կողմէ կրակը դադրած էր և գիշերուան համար յառաջապահներ կը սահմանուէին, երբ, սխալի մը հետեւանքով, Լիվըրբուլի զօրագունդէն երկու գումարտակներ 1500 եարտայի չափ յառաջացան հեղեղատի մը մէջ, որով գլխաւոր զօրախումբէն չտեսնուելու չափ հեռացան։ Պոէրները անմիջապէս պաշարեցին զանոնք, բաւական կորուստ պատճառելով։ Նոյն օրուան մէջ մեր կորուստը եղաւ՝ սպայ մը ու 12 զինուոր սպաննուած և չորս սպայ, որոց մէկը գերի ինկած, և 56 զինուոր վիրաւոր։ Երեսուն երեք հոգի ալ անհետացան։»

—Լորտ Ռոպէրթս միեւնոյն տեղէն ուրիշ հեռագրի մը մէջ կ'ըսէ.

«Այս իրիկուն երբ հոս հասայ, Բօլ-Քարիու զօրավարէն հեռագիր մը ստացայ՝ ծանուցանող թէ այսօր գրաւեր է Պէլֆասթը, առանց ընդդիմութեան հանդիպելու։ Թշնամին գրաւած է Տալմանութայի ու Պէլֆասթի միջեւը գտնուած բլուրները։ Սըր Ռետվէրս Պըլլըրի զօրախումբը Լէօվըքլոմ կը գտնուի՝ Տալմանութայէն վեց մղոն դէպ ի հարաւային արեւելք։ Ֆրէնչ զօրավարը՝ հեծելազօրքերու չորս կիսաբաժինով՝ դէպ ի արեւելք կ'երթայ։ Լորտ Մէթհուէն կը ծանուցանէ թէ Զէյէրուսթ հասած և հաղորդակցութեան մէջ է Քէրինկթըն զօրավարին հետ։»

—Տէյլի Մէյլ Լուրէնսօ-Մարքէզէն հեռագիր մը կը հրատարակէ՝ ծանուցանող թէ Քարոլինայի և Մաչատոտորբի միջեւը Անգլիացիները մեծ ձախողում մը ունենալով, շատերը գերի ինկեր են։

—Պոէրներու կողմէ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ Պոէրները յարձակեր են Անգլիացիներուն յառաջապահներուն վրայ՝ Ինկիկոյի ծանծաղուտին մօտ և թէ իրենց թշնամին մինչեւ Նիւքէսլ վանելով մեծ կորուստներ պատճառեր են անոնց։ Յետոյ քանդուեր է երկաթուղիի կայարանը որ անգլիական յառաջապահներուն ձեռքը կը գտնուէր։ Պոէրները ձեռք անցուցեր են ձիեր և մեծաքանակ հագուստ ու պաշար։ Վերադարձին Անգլիացիները յարձակեր են Պոէրներուն վրայ, բայց ասոնք առանց կորուստ տալու, բաւական բան կողոպտեր և երեք Անգլիացիներ սպաններ են։

—Թրանսվալի ներկայացուցիչ Տօքթ. Լէյտս, որ Բեդերսպուրկ կը գտնուի, ուրբաթ օրը երկար տեսակցութիւն մը ունեցեր է Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Լամստորֆի կոմսին հետ։ Ինչպէս հեռագիրը ծանոյց, Տօքթ. Լէյտս, անցեալ շաբաթ օր, ներկայացաւ Նիքոլա Բ. կայսեր, որ ռազմափորձերէն Բեթերհոֆի պալատը դարձած էր քանի մը օրուան համար։

—Պոէր պատուիրակները, Տօքթ. Լէյտսի հետ համախորհուրդ կը հրատարակեն երկար բողոքագիր մը՝ Լորտ Ռոպէրթսի ձեռք առած միջոցներուն դէմ։ Այդ գիրը կը յիշեցնէ մայիս 31ի և յունիս 6ի յայտարարութիւնները թէ Լա Հէյի դեսպանախորհուրդին համաձայն անհատական ստացուածքները պէտք է յարգուին պատերազմի ատեն։ Այդ բողոքագիրէն աւելի ազդու ուրիշ մըն ալ պիտի հրատարակուի Լորտ Ռոպէրթսի վերջին անգամ արձակած հրամաններուն դէմ։

—Քորտուայի հրացանի բռնուելուն վրայ նոր մանրամասնութիւններ կը հաղորդուին՝ Բրէթորիայէ օգոստոս 24 թուականով.

Քորտուա տեղակալը երէկ իրիկուն իմացաւ թէ իրեն դէմ արձակուած մահուան վճիռը հաստատուած է և թէ քանի մը ժամ միայն ունի ապրելու համար։ Բանտին երէցը որ Քորտուայի հետ կը գտնուէր, այդ զեկոյցը եղած ատեն, ամբողջ գիշերը դատապարտեալին քովը մնաց։ Այս առտու ժամ 7ին պահապանը բացաւ խցիկին դուռը և տեսաւ թէ դատապարտեալը պատրաստ է։ Քորտուա արիութեամբ քալեց մինչեւ այն տեղը, ուր մահու պատիժը պիտի գործադրուէր, և որ կը գտնուի բանտին ետին, պարտէզին մէջ։ Քորտուա բնաւ ինքզինքը չկորսնցուց և խնդրեց որ թեւերը չկապեն։ Հանդարտութեամբ նստեցաւ աթոռին վրայ. թեւերը խաչաձեւ կուրծքին վրայ դրաւ և կատարեալ պաղարիւնութեամբ իմաց տուաւ զինուորներուն հրամայող սպային թէ պատրաստ է. անմիջապէս «կրա՛կ» հրամանը տրուեցաւ։ Քորտուա տասը գնտակներէ զարնուած, թեւերը վեր առաւ և կայծակէ զարնուածի պէս գետինը ինկաւ. մարմինը իսկոյն թաղուեցաւ այդ տեղին մօտերը։ Մահու պատժին գործադրութեան միայն ներկայ գտնուեցան Մաքսուէլ զօրավարը, գնդապետ մը, երէցը և բժիշկը։

ԻՏԱԼԻՈՅ կառավարութիւնը Խորհրդարանէն երեսուն միլիոն ֆր.ի արտասովոր վարկ մը պիտի պահանջէ՝ նաւային նոր շինութիւններու համար։

ԲԱՐԻԶԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԸ պիտի փակուի որոշեալ պայմանաժամին՝ նոյեմբեր 5։ Շէնքերը անմիջապէս վար պիտի առնուին։ Քանի մը տեղեր միայն, որոնք պայմանագրութիւնով իրաւունք ստացած են, նոյեմբեր 5էն ետքը պիտի շարունակեն։ Շանզէլիզէի պալատները, Քուռ-լա-Ռէնի ջերմանոցները և Ալեքսանտր Գ. կամուրջը վար պիտի չառնուին։

ՌՈՒՍ կառավարութիւնը Չիքակոյի վաճառատան մը վեց միլիոն քիլօ ձիու միս յանձնարարեց՝ Չին գտնուող իր զինուորներուն համար։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.—Սոֆիայէն կը գրեն օգոստոս 26 թուականով.—Ռումանիոյ պատասխանը, զոր Ռումանիոյ ընդհանուր հիւպատոսը յանձնեց և որ շրջաբերական ձեւով հաղորդուեցաւ միւս ընդհանուր հիւպատոսներուն, կը հաստատէ պուլկար կառավարութեան եռանդը՝ յանցաւորները դատաստանի ենթարկելու համար։ Ռումանիոյ ծանուցագիրը առ այժմ հինգ զոհերու և երկու մեղսակիցներու անունը կու տայ Սոֆիայի մէջ։ Նաեւ յոյս կը յայտնէ թէ պուլկարական դատարանները պիտի կրնան երեւան հանել միւս յանցաւորները։ Ռումանիոյ ծանուցագիրը կը յարէ թէ դրամ չունեցողները Պ. Սարաֆովի անունով փոխանակագիրներ ստորագրած են. կը մերժէ Պուլկարիոյ ծանուցագրին բանաձեւերը Պ. Քարաչովի սպանութեան մասին՝ Սոֆիայի մէջ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ.—Ուսումն. Խորհրդեան վկայուած առաջնակարգ դաստիարակչուհի մը, հմուտ Հայ. Գաղ. և Անգլ. լեզուաց ինչպէս նաև Ուսողական և Բնական գիտութեանց, Աշխարհագրութեան, ձեռի, կարի և ձեռագործների, պատրաստ է պաշտօն ստանձնել գաւառներ և կամ Պոլսոյ վարժարանաց մէջ։ Դիմել Խմբագրութեան։ 336 4—5

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Պէշիքթաշի ոստիկանութեան առաջին գոմիսէր Ֆաիք պէյի և Հիւսէյին, Ահմէտ, Սապրի ու Հալիմ էֆ.ներու։ Իւլայի երկրորդ աստիճան՝ առեւտրական ընդհանուր տնօրէնի օգնական Ռուհի էֆ.ի։ Միւթիմայիզի աստիճան՝ Այտընի նահանգին Իտարէի ժողովին նախորդ անդամ Սարգիսեան Ստեփան էֆ.ի։

—Այտընի նահանգին Տէնիզլի գաւառին նախնական դատարանին պատժական ճիւղին նախագահ անուանուեցաւ Պերաթ գաւառին նախնական դատարանին պատժական ճիւղին նախագահ Խալիտ պէյ։ Տիարպէքիրի նահանգին Մարտին գաւառին նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանուեցաւ Միւնթէֆիք գաւառին նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի նախկին օգնական Րէուֆ էֆ.։

—Ալմասլու Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Գոնեայի կուսակալ Ֆէրիտ փաշայի։ Առաջին կարգի Օսմանիէ՝ Սպարապետի Դրան ընդհանուր պիտոյքներու չորրորդ ճիւղին տնօրէն Մուսթաֆա Հիլմի փաշայի և Ատանայի նահանգին Տէֆթէրտար Թէվֆիք պէյի։ Առաջին կարգի Մէճիտիէ՝ Հունգարիոյ երկրագործական պանքային վերատեսուչ և առեւտրական սենեակին նախագահ Լոուար տը Ֆէնթ ասպետին։ Առաջին կարգի Օսմանիէ՝ Պէնկազիի հրամանատար Թահիր փաշայի և Պրուսայի րէտիֆներու հրամանատար Թէվֆիք Սամի փաշայի։ Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Հայտար Փաշայի հիւանդանոցին բժշկապետ Ալի փաշայի և Բերայի ոստիկաններու ժողովին նախագահ Մէհմէտ էֆ.ի։

—Երկրորդ կարգի Շէֆգաթ՝ Օռոզտի Պաք վաճառատան տնօրէն Պ. Ժոզէֆ Պաքի կնոջը։

—Իմթիազի ոսկի և արծաթ շքադրամ՝ Գայսէրիի րէտիֆներու հրամանատար Շէրիֆ փաշայի։ Լիաքաթի ոսկի շքադրամ՝ Իզմիտի րէտիֆներու հրամանատար Սաադէ փաշայի և Օռոզտի Պաք վաճառատան տնօրէն Պ. Ժոզէֆ Պաքի։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ.—Թուրք լրագիրներու այսօրուան թիւին մէջ հրատարակուած Պաշտօնական Զեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան 25րդ տարեդարձին իբրեւ յիշատակ, բոլորովին շնորհուած են մինչեւ 1299 տարին եղած յետնեալ տուրքերը և տէրութեան պահանջները որոնց գումարը կը հասնի 11,371,000 ոսկիի, և որոնք ընդհանրապէս աղքատ և կայս. գթութեան կարօտ անձերու վրայ կը գտնուին։ 1300 տարիէն ասդին եղած յետնեալ տուրքերը ու տէրութեան պահանջները ըստ առաջնոյն պիտի գանձուին։ Նաեւ ծանուցուած է ելմտական գանձուն և նահանգները՝ ջնջել այդ տասնըմէկ միլիոն 371,000 ոսկիին արձանագրութիւնները։ Նկատելով որ այլ եւայլ անձեր այդ առթիւ պարտք և առնելիք կրնան ունենալ՝ զինուորական տուրքի, վարձակալութիւններու, երաշխաւորութիւններու և անհատական զանազան հաշիւներէ, ատոնց ալ պարտքը ու առնելիքը հաշուակցելէ ետքը մնացած պարտքերնին պիտի շնորհուի։ Պաշտօնական Զեկոյցը կը յարէ թէ այդ որոշման նպատակը ըլլալով առիթ մը եւս ընծայել, որպէս զի բոլոր հպատակները և մանաւանդ աղքատները բարեմաղթութիւններ ընեն Վեհ. Սուլթանին համար, հարկ դատուած է որ Կ. Պոլսոյ ժողովուրդն ալ օգտուի Ն. Վեհափառութեան այդ հայրական հոգածութենէն։ Հետեւաբար որոշուած է որ Կ. Պոլսոյ մէջ անոնք որ բնակարանի և պարապ գետնի — բաց ի այն կալուածներէն որոնցմէ տէրերը շահ մը կը ստանան — կալուածական տուրքէն պարտք ունին մինչեւ 1299 տարւոյ վերջը, զերծ կացուցուին այդ պարտքը վճարելէ։

—Պաշտօնական Զեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ Քեադըթխանէի հովիտէն բերուելիք ջուրերուն համար կայս. Իրատէ մը հրամայած է առ այժմ երեք աղբիւր շինել չորսական երեսով, թրքական ու եւրոպական ժամերը ցոյց տուող ժամացոյցերով, ծանրաչափերով և ջերմաչափերով։ Այդ աղբիւրներուն մէկը պիտի կառուցուի կայս. պալատան շրջակայքը՝ Բարեգործական Պազարին պարտէզին անկիւնը, միւսը Մաչքա և երրորդն ալ Թոփխանէի շրջակայքը։ Հիմնարկէքը պիտի կատարուի վաղը, գահակալութեան տարեդարձին առթիւ։ Այդ ջուրը ուրիշ աղբիւրներ ալ պիտի տարուի։

—Կրթական նախարարութեան կողմէ Պոլսոյ Չիչէք Բազարի կողմը հաստատուելիք վարժարանին բացումը վաղը պիտի կատարուի։ Այդ վարժարանը, ինչպէս ծանուցուեցաւ, ձրիաբար պիտի յաճախեն այն տղաք որոնք արհեստաւորներու քով կը ծառայեն։

—Թօքատի Թաղապետութեան Նախագահը հեռագրած է Ներքին գործոց նախարարութեան թէ վաղը պիտի կատարուի բացումները կարգ մը հաստատութիւններու որոնք շինուած են կայս. յոբելեանին իբրեւ յիշատակ։ Ատոնց մէջ կան երեք նախնական վարժարաններ, ատոնց իբրեւ կալուած 11 խանութ, հազար ոսկիով շինուած ժամացոյցի աշտարակ մը՝ 27 մէթր բարձրութեամբ՝ և զանազան հանրօգուտ շինութիւններ՝ խը ճուղի, կամուրջ եայլն։

—Արեւելեան Շէմէնտիֆէրը որ երկ սովորականէն երեք ժամ ուշ հասաւ Սիրքէճի, մայրաքաղաքս բերաւ Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Ռուսիոյ, Ֆրանսա և Սերպիոյ կողմէ պատուիրակներ՝ Վեհ. Սուլթանին յոբելեանին ներկայ գտնուելու համար։ Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Քիւչիւք Չէքմէճէ ղրկուած էի Գերման պատուիրակներուն հիւրընկ թնդանօթաձիգներու զօրավար Ըզ փաշա, Սէյֆուլլահ փաշա՝ Իտալակ պատուիրակներուն, Շաքիր փաշա՝ Ռուսական պատուիրակներուն, Ապտուլլ փաշա՝ Ֆրանսական պատուիրակներուն Համտի փաշա՝ սերպ պատուիրակներուն։ Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Ռուսիոյ, Ֆրանսայի ու Սերպիոյ դեսպանատան պաշտօնեաներէն մէկ քանին ալ Քիւչիւ Չէքմէճէ գացած էին։

Գերմանիոյ պատուիրակներն են՝ զօրավար Ֆոն Վիթիչ և «Քրինց» գեր-տեղակալ Բրուսիոյ արքայական Զրէ գօրագունդին, Պրէսլաւի զրահաւոր զինուորներու հրամանատար և կայս. թիկնապահ Մոլթքէ կոմսը և հարիւրապետ Ունրուհ։

Իտալիա.—Ծովակալ Անչինի ու գնդապետ Ռապալիա։

Ռուսիա.—Փոխ-ծովակալ Քարիքով, նախորդ հրամանատար Սեւ ծովի նաւաբաժնին ու կայս. առաջին թիկնապահ կոմս Շուվալով, կայս. թիկնապահ։

Ֆրանսա.—Պատերազմական նախարարութեան հեծելազօրքերու վերին տնօրէն զօրավար Պռանշ և մեծ սպայակոյտի կցորդ հարիւրապետ Սէնթիլլա։

Սերպիա.—Ալէքսանդր թագաւորին առաջին թիկնապահ Լազար Բէթրովիչ գնդապետը։

Հոլանտա.—Կ. Պոլսոյ դեսպան տոքթ. Ֆոն Վեքերլէն որ արձակուրդով բացակայ կը գտնուէր և երէկ նոյն կառախումբով վերադարձաւ։

Արեւելեան Շէմէնտիֆէրը երբ Սիրքէճիի կայարանը ժամանեց, կայս. պալատան արարողապետներէն Հիլմի ու Սա տիւրրէֆզադ պէյերը բարի գալուստ մաղթեցին այդ պատուիրակներուն։ Կայարանին մէջ ներկայ էին նաեւ դեսպանական պաշտօնեաներ։ Բոլոր պատուիրակները պալատական կառքերով առաջնորդուեցան Բերա Բէլէս, ուր առանձին յարկեր պատրաստուած էին կայս. մասնաւոր արքեղ ծախքով։ Վեհ. Սուլթանին կողմէ մասնաւոր պաշտօնատարներ նոյն օթէլը երթալով բարի գալուստ մաղթեցին պատուիրակներուն։ Կայս. Իրատէի մը համաձայն Թիւրխան փաշա պիտի հսկէ պատուիրակներուն հանգստութեանը։

Պատուիրակներուն ամէնքն ալ կը բերեն իրենց վեհապետներուն ինքնագիր նամակները։ Անոնցմէ ոմանք նուէրներ ալ բերած են Վեհ. Սուլթանին մատուցանելու համար։

Պուլկար պատուիրակներ.—Արեւելեան Շէմէնտիֆէրով երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին պուլկար պատուիրակները։ Կայս. թիկնապահ Նասըր փաշա և գնդապետ Րիզա պէյ Քիւչիւք Չէքմէճէ գացած էին՝ բարի գալուստ մաղթելու։ Պուլկար կառավարութեան պատուիրակներն են Նախարարապետ Պ. Իվանչով իր անձնական քարտուղար Պ. Փափազովի հետ, պատերազմական Նախարար գնդապետ Բաբրիքով և իրեն հետեւորդ հարիւրապետ Մարքով, Ներքին գործոց նախարար Պ. Ռատոսլավով, Ֆէրտինանտ իշխանին ներկայացուցիչ զօրավար Նիքոլայէվ և հետեւորդ սպայ հարիւրապետ Նէյչով, Սոպրանիէին երկու դեր ատենապետները՝ տոքթ. Սավա Իվանչով, նախարարապետին եղբայրը, ու Պ. Թիթորով, Սոպրանիէի անդամներէն տոքթ. Բրշանալիէվ, Խրիսթօ Բոբով ու Տօպրով։ Ներքին գործոց նախարարին կ'ընկերանայ կինը, Սոֆիայի ոստիկանապետ Պ. Պասմաչիէվ և Ֆիլիպէի կառավարիչ Պ. Մանոլով։ Պուլկարիոյ իսլամական պատուիրակութիւնը որուն կ'առաջնորդէ Սոֆիայի կայս. Գոմիսէր Նէճիպ էֆ. Մելհամէ, կը կազմեն Ֆիլիպէի Պալքան լրագրին տէր Րիզա փաշա, Սիլիսթրէի Եահեա փաշա, Էսկի Զաղրայի Նէճիպ պէյ, Սոֆիայի ու Ֆիլիպէի մուֆթիները և ուրիշ երեւելի իսլամներ։ Պուլկար պատուիրակները պալատական կառքերով առաջնորդուեցան օթէլ Պրիսթոլ և օթէլ Ռուայեալ, ուր առանձին յարկեր յատկացուած էին՝ կայս. մասնաւոր ծախքով։ Թիւրխան փաշա նոյն օթէլները երթալով բարի գալուստ մաղթեց այդ պատուիրակներուն։ Կայս. թիկնապահ Նասըր փաշա ու Րիզա պէյ պուլկար պատուիրակներուն հիւրասէր կարգուեցան. իսկ կայս. Գանձուն պաշտօնեաներէն Իսմայիլ Աքիֆ պէյ՝ իսլամ պատուիրակներուն։ Այդ իսլամ պատուիրակները՝ Նէճիպ էֆ. Մելհամէի առաջնորդութեամբ՝ կայս. պալատ պիտի երթան։

Անգլիոյ պատուիրակն է Միջերկրականի անգլիական նաւաբաժնին հրամանատար ծովակալ Սըր Ճոն Ֆիշէր որ, ինչպէս ծանուցինք, մայրաքաղաքս ժամանեց Սըրբայզ մարտանաւով։ Ծովակալը հրամայեր է Մալթայի ու Լէմնոսի առաջեւ գտնուող անգլիական բոլոր մարտանաւներուն որ Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին գիշերը լուսավառութիւններ և հրախաղութիւններ կատարեն մինչեւ առտու։ Վեհ. Սուլթանը խիստ գոհ մնալով ծովակալին այդ կարգադրութենէն, բարեհաճեցաւ իր բարձր գոհունակութիւնը յայտնել անոր, նաեւ հրամայեց որ նաւային վարժարանին տնօրէն Հիւսնի փաշա Լէյմիոս ու Միխալլի երթայ և անգլիական դեր-ծովակալին ու սպաներուն հաղորդէ կայս. գոհունակութիւնը ու բարեւները։

Ծովակալ Սըր Ճոն Ֆիշէր, որուն կինը ու երկու աղջիկներն ալ մայրաքաղաքս եկած են, երէկ այցելեց կայս. Գանձարանը, Թանգարանը ու Պոլսոյ նշանաւոր վայրերը։ Երէկ իրիկուն Անգլիոյ դեսպանը սեղան մը սուաւ ի պատիւ Սըր Ճոն Ֆիշէրի։ Ներկայ էին նաև Ռուսիոյ ու Ֆրանսայի դեսպանները։ Ծովակալը երեքշաբթի պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս։ Սըրբրայց մարտանաւը Թարապիոյ դեսպանատան առջեւ կեցած է և Թայն չոգենաւն ալ Պէյքօզի բայերը Սալամանէր պահականաւին մօտ։

Անգլիոյ դեսպան Սըր Նիքոլաս Օ'Քոնոր Վեհ. Սուլթանին պիտի մատուցանէ Վիքթորիա Թագուհիին շնորհաւորական մէկ գիրը։

—Բուլկար պատուիրակները երէկ այցելութիւն տուին Մեծ-Եպարքոսին եւ նախարարներուն։ Սերպ պատուիրակն ալ, դեսպան Պ. Միխաթովիչի հետ, երէկ այցելութիւն տուաւ Մեծ-Եպարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարին։ Իտալիոյ պատուիրակներն ալ դեսպանատան առաջին թարգմանին հետ, երէկ, այցելութիւն տուին արտաքին գործոց նախարարին և յետոյ պտոյտ մը կատարեցին Պոլսոյ նշանաւոր վայրերը։ Իտալիոյ պատուիրակները նաև պաշտօնապէս Վեհ. Սուլթանին պիտի ծանուցանեն Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւորին գահակալութիւնը։

—Յունաց Պատրիարքարանի մայր եկեղեցիին մէջ, վաղը առտու, Տ. Կոստանդիանոս Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ գոհաբանական հանդիսաւոր աղօթքներ պիտի կարդացուին՝ Վեհ. Սուլթանին յոբելեանին առթիւ։ Կայս. Իրատէ մը վաւերացուց Յունաց Պատրիարքանին կողմէ Համիտէ մրցանակի մը հաստատուիլը։ Վեհ. Սուլթանը շատ գոհ մնաց այդ մրցանակէն, վասն զի ամէնէն աւելի պիտի յաւերժացնէ կայս. յոբելեանին յիշատակը, քանի որ երկրին պաշտօնական լեզուին ուսուցումը կը քաջալերէ։ Ն. Վեհափառութիւնը՝ ի նշան Իր գոհունակութեան՝ գումար մը շնորհեց Իր մասնաւոր Արկղէն՝ Յունաց Պատրիարքարանին կողմէ նոյն նպատակին յատկացուած հազար ոսկիին վրայ աւելցուելու համար։ Կայս. այդ պարգեւը երէկ իրիկուն յանձնուեցաւ Ֆէնէրի Պատրիարքարանին։ Դատական նախարարն ալ գրուած է Յունաց Պատրիարքարանին այդ որոշումը։

—Օսմ. Պանքային Ղալաթիոյ ճիւղը այս տարի ամէնէն աւելի շքեղ կերպով պիտի լուսազարդուի։ Օդային կազով օսմ. զինանշանը, ծաղիկներ և մահիկը ու աստղիկը պիտի ներկայացուին՝ չորս կողմը ելեկտրական լոյսերով։

—Անատոլուի երկաթուղիի Ընկերութեան բոլոր գրասենեակները, վաղը, գոց պիտի ըլլան, Վեհ. Սուլթանին յոբելեանին առթիւ։

—Հրեայ հասարակութեան կողմէ մատուցուելիք նուէրն է եբրայեցերէն ու թուրքերէն ուղերձ մը ականակուռ ու ոսկիէ պահարանի մը մէջ դրուած։

—Էրէնքէօյի Պաղտատ Ճատէսիին վրայ՝ կայս. Իրատէի մը համաձայն՝ կառուցուելիք մզկիթին հիմնարկէքը վաղը պիտի կատարուի։

—Սիլիվրիի մէջ ժողովրդեան հանգանակութեամբ Թաղապետական պաշտօնատանի մը և քանի մը կալուածներու հիմնարկէքը պիտի կատարուի։

—Կ. Պոլսոյ Կազի Ընկերութեան տնօրէնը երէկ կայս. պալատ գնաց և յայտարարեց թէ Վեհ. Սուլթանին յոբելեանին առթիւ, Ընկերութիւնը յանձն կ'առնէ Տարփիլլէֆագային երեք ամիս ձրիաբար օդային կազ տալ և խողովակներու զետեղման ծախքը եւայլն՝ 350 ոսկի հաշուով. անկէ ետքն ալ նոյն վարժարանին մէջ սպառած քարիւղին արժէքը առնել իր տալիք օդային կազին համար։ Լուսավառութեան գիշերուան համար ալ Պոլսոյ լապտերներուն համար ո և է վարձք չպահանջել Քաղաքապետութենէն։ Ընկերութեան այս խնդիրքը կայս. հաւանութեան արժանացաւ և ըստ այնմ հարկ եղածը ծանուցուեցաւ Բ. Դրան։

—Պարսիկ պատուիրակները՝ դեսպան Միրզա Մահմուտ Խանի հետ՝ երէկ այցելեցին կայս. Թանգարանը և Պոլսոյ նշանաւոր վայրերը։

—Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը, երէկ՝ ուղերձի մը հետ՝ կայս. պալատ մատոյց Շիւֆրան շոգենաւին փոքրադիր նմոյշը։

—Արշիպեղագոսի կղզիներու նահանգին կուսակալ Ապէտին փաշա Ընկիւրիի մէջ ունեցած 2500 ոսկի արժող քէօշկը, իբրեւ յիշատակ կայս. յոբելեանին, նուիրած է արհեստագործութեան վարժարանի մը վերածուելու համար։ Ապէտին փաշա իր այդ նուիրատուութիւնը հեռագրով կայս. պալատ մատոյց։

—Եօզղատի մէջ գեղակերտ աղբիւրի մը և երկու վարժարաններու հիմնարկէքը պիտի կատարուի վաղը։

—Բոլոմպոյի (Սէյլան կղզի) իսլամները՝ կայս. յոբելեանի առթիւ վարժարանի մը բացումը պիտի կատարեն։

—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ Շիրքէթի 32 ու 40 թիւ շոգենաւերը յատկացուին օտարազգի պատուիրակներուն՝ վաղը գիշեր կատարուելիք լուսավառութեանց ատեն ծովային պտոյտներ կատարելու համար։ Այդ շոգենաւերուն նաւաստիները համազգեստ պիտի կրեն և նաւավարներն ալ ծովային զինուորի զգեստ։ Շոգենաւերուն մէջ ճոխ ընթրիքներ պիտի պատրաստուին։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ միջեւ առեւտրական դաշնագիրը մօտերս պիտի ստորագրուի, վասն զի Ֆրանսական պատուիրակը իր կառավարութենէն հարկ եղած հրահանգը ստացած է։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ միջեւ կնքուած առեւտրական առժամեայ պայմանագրութիւնը, որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, ինչպէս ծանուցինք վաղուընէ սկսելով տասը ամիս պիտի տեւէ։ Այդ միջոցին օսմ. մաքսատուները հարիւրին ութ մաքս պիտի առնեն ռումանական ապրանքներէն, իսկ Ռումանիա տարուած օսմ. ապրանքները ենթակայ պիտի ըլլան պայմանագրութեան կցուած մաքսային սակացոյցին։

ՀԷՐԷՔԷԻ կայս. գործարանին արտադրութիւնները Բարիզի Արուեստահանդէսին մէջ մեծ մրցանակը շահեր են։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ դեսպանը ու տիկին Քոնսթան, արձակուրդով մեկնելնուն առթիւ, երեքշաբթի իրիկուն հրաժեշտի սեղան մը պիտի տան։ Պ. Քոնսթան ու կինը հինգշաբթի կամ ուրբաթ ճամբայ պիտի ելլեն Քոզմաօ պահականաւով և երկուքական օր Պիրէոն ու Նաբոլի պիտի մնան։

ԻՏԱԼԻՈՅ դեսպան Պ. Բանսա որ արձակուրդով բացակայ կը գտնուէր, երէկ մայրաքաղաքս դարձաւ Արեւելեան ճեպընթացով։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ռուսական նաւաբաժնին հրամանատար Պիրիլով ծովակալը Իզմիր ժամանեց։

ՅՈՒՆԱՑ Ս. Պատրիարքը երէկ նախագահեց Սինոդին։ Ն. Սրբազնութիւնը կայս. յոբելեանին հանդէսներէն ետքը նորէն Հէյպէլի պիտի երթայ։

ՍԱՄՈՍԻ Նախորդ իշխան Քոսթաքի էֆ. որ վճռաբեկ ատեանին անդամ կարգուած է, երէկ մայրաքաղաքս ժամանեց։

ՄԱՆՐ ԴՐԱՄ.— Հինգ և տասը փարանոց մանր դրամները, որոնք հինգ հարիւր ոսկիի չափ պատրաստուած են և վաղը, կայս. յոբելեանին առթիւ, շրջաբերութեան պիտի հանուին, ընդամէնը հարիւր տասներկու միլիոն հատ պիտի ըլլան, որով ամբողջին պատրաստութիւնը երկու տարի պիտի տեւէ։ Այդ մանր դրամները հետզհետէ հրապարակ հանուելով, հիները աստիճանաբար պիտի հաւաքուին։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Յառաջիկայ շաբաթ օր, 19 ամսոյս, Օգոստափառ Սուլթանին Գահակալութեան քսան և հինգերորդ տարեդարձին լինելով, նոյն օրն, մանաւանդ հանդիսաւորութեամբ բարեմաղթութիւնք տեղի պիտի ունենան Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, վասն արեւշատութեան և թանկագին կենաց Նորին Կայսերական Վեհափառութեան։

Հետեւաբար յատկապէս կը հրաւիրուին մայրաքաղաքիս մէջ գտնուող Սրբազան Եպիսկոպոսունք, Ս. Եկեղեցեաց քարոզիչք, վարդապետք և Աւագերիցունք և քահանայք, Ազգ. ատենաւորք եւ վարչական ժողովոց, Տեսուչ ու Թաղական Խորհրդոց և Հոգաբարձութեանց անդամք նոյն օրը, ժամ 4ին, ներկայ գտնուիլ ի Պատրիարքարանս, իբրեւ հրաւիրագիր նկատելով ներկայ յայտարարութիւնը։

(Կնիք Պատրիարքարանի)

Կ. Պոլիս, 17 օգոստ. 1900

Վեհ. Սուլթանին կողմէ վերջերս Պատրիարքարանի շնորհուած 50,000 ղրուշը Մալիէի կողմէ ամբողջապէս վճարուած ըլլալով, այդ գումարին 20,000ը Ս. Պատրիարք Հօր յետնեալ ամսաթոշակներուն, իսկ մնացեալ 30,000ը Պատրիարքարանի սնտուկին տոկոսաւոր պարտքերուն յատկացուած է։

—Հանգուցեալ Աշըգեան Արքեպիսկոպոսի քրոջ՝ Պատրիարքարանի դէմ բացած դատին վերջին դատավարութիւնը երէկ տեղի ունեցաւ։ Պատրիարքարանի ներկայացուցիչ Սասունեան էֆ. բացակայ ըլլալով, դատարանը ի բացակայութեան դատավարութեան սկսաւ, Աշըգեան Արքեպիսկոպոսի քրոջ հաւանութիւնը առնելէ յետոյ։ Հանգուցեալ Արքեպիսկոպոսին քոյրը թէեւ դատարան եկած էր անձամբ օրինական երդումը ընելու համար թէ բնաւ տեղեկութիւն չունի իր եղբօր 1894 փետրվար և մարտ ամսականներուն գանձած ըլլալը, սակայն Պատրիարքարանի ներկայացուցիչը ներկայ չըլլալուն պատճառով, ըստ օրինի պէտք չտեսնուեցաւ այդ երդումին և դատարանը վճռեց թէ Պատրիարքարանը պարտաւոր է վճարել 1894ի փետրուար, մարտ, ապրիլ և մայիս ամսականները ամբողջ, իսկ յունիսի առաջին կէսը, թուական երբ պաշտօնապէս ընդունուեցաւ Աշըգեան Արքեպիսկոպոսի Պատրիարքութենէ հրաժարականը։ Այս վճռով Պատրիարքարանը պարտաւոր է 225 օսմ. ոսկի վճարել հանգուցեալ Աշըգեան Արքեպիսկոպոսի քրոջ։

—Գոհութեամբ կը լսենք թէ Բարձր. Յարութիւն փաշա Տատեան ո՛չ թէ թոքատապէ և սրտի հիւանդութենէ կը տառապի, ինչպէս գրուած էր, այլ ցրտառութեան հետեւանք եղող ստամոքսի խանգարումէ և թէ բաւական կազդուրուած ըլլալով հիմա, սենեակին մէջ կը պտըտի։

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖ. ԽՍԱԵԱՆԻ

Այս առաւօտ, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ կատարուեցաւ հանգուցեալ Յովհաննէս էֆէնտի Խսաեանի յուղարկաւորութիւնը, հանդիսաւոր կերպով։ Ընտրեալ բազմութիւն մը՝ որ կը բաղկանար կառավարական պաշտօնեաներէ, առեւտրական դասակարգին ներկայացուցիչներէն, սեղանաւորներէ, Խսաեան ընտանիքին բազմաթիւ բարեկամներէն, լեցուած էր եկեղեցին որ շքեղ պարզութեամբ մը զարդարուած էր այս առթիւ։ Եկեղեցիին կեդրոնը, մահարձի վրայ դրուած էր հանգուցեալին մարմինը պարունակող ընկուզենիէ գեղեցիկ դագաղ մը, շրջապատուած մեծ աշտանակներով ու ծածկուած բազմաթիւ պսակներով, որոնցմէ մաս մըն ալ դասին մուտքի երկու կողմերը շարուած էին։ Մահարձանին ետեւը փռուած էր թաւ գորգ մը որուն մէջտեղը դրուած էր Պատրիարքական աթոռը, երկու կողմը ունենալով ուրիշ չորս աթոռներ՝ ներկայ եպիսկոպոսներուն համար։ Եկեղեցւոյն բոլոր ջահերը վառուած էին, ու վերնատունը լեցուած էր սուգի հագուստ կրող կիներով՝ որոնք լուռ հետեւեցան եկեղեցական արարողութեանց։

Հանդէսին կը նախագահէր Ս. Պատրիարքը, իր շուրջը ունենալով Երուսաղէմի Պատրիարքական Փոխանորդ Տ. Գէորգ եպիսկոպոս Երէցեանը, Կրօնական ժողովոյ Ատենապետ Յովհաննէսեան Սրբազանը, Պէյօղլու-Քոթէքլի քարոզիչ Վեհապետեան եպիսկոպոսը, Բերայի քարոզիչ Տ. Համայեակ Սրբազանը, չորս վարդապետներ և 50ի չափ քահանաներ որոնք Պոլսոյ զանազան եկեղեցիներէն եկած էին։ Երգեցողութիւնները իրենց յատուկ բովանդակ լըջութեամբ և յուզիչ հանգամանքով կատարուեցան Բերայի Դպրաց Դասին կողմէ, որոնց իբր օժանդակ եկած էին Պալաթու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ Դպրաց Դասէն եօթը դպիրներ՝ ի յարգանս հանգուցելոյն։ Ձախակողմեան դասը ամբողջովին լեցուած էր Խսաեան վարժարանին սաներով՝ որոնք երկիւղած բարեկարգութիւն մը պահեցին մինչեւ վերջը, իրենց ուսուցիչներուն հսկողութեան տակ։ Անոնց մօտ կեցած էին նաև Բերայի նորահաստատ հիւանդապահական դասընթացքին հետեւող օրիորդներու խումբ մը, իրենց յատուկ տարազով։ Աջակողմեան դասը յատկացուած էր իբր սգակիր ներկայ եղող եկեղեցականներու՝ որոնց մէջ կը գտնուէր նաև Արմաշու Դպրեվանքին փոխ-վանահայր և վերատեսուչ Տ. Եղիշէ եպիսկոպոս Դուրեան։ Իսկ դրան երկու կողմի դասերը բռնուած էին ոչ-հրաւիրեալներու ստուար բազմութեամբ մը. մաս մըն ալ կրցած էր տեղ բռնել հրաւիրեալներու յատկացուած նստարաններուն կռնակը։ Բովանդակ եկեղեցին խոր լռութեան մը մէջ էր երբ արարողութիւնը սկսաւ Ս. Պատրիարքին «Հայր Մեր»ով։

ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆԸ

Եկեղեցական արարողութեանց աւարտումէն ետքը, Ս. Պատրիարքը բեմ ելաւ, ու խօսեցաւ դամբանական մը որ իր յուզիչ հանգամանքով ա՛լ աւելի շեշտեց այն ցաւը զոր ամէն մարդ կը զգար ազգին այս մեծ կորուստին հանդէպ։ Ն. Սրբազնութիւնը արդէն այդ մտքով սկսաւ իր խօսքը, ըսելով թէ կորուստները որչա՛փ մեծ, որչա՛փ կարեւոր ըլլան՝ այնչափ աւելի մեծ կ'ըլլայ անոնց առթած ցաւն ու վիշտը։ Յետոյ անցաւ հանգուցեալին մահուան պարագաներուն, յիշեց այն կեղեքիչ հիւանդութիւնը որ երկար ատենէ ի վեր կը տառապեցնէր Յովհաննէս էֆէնտին, ու շեշտեց սա պարագան՝ թէ այս մահը հակառակ շատոնց պատահած ըլլալուն, տակաւին ամէն մարդու վրայ գոյժը նոր առնուած մահուան մը նոր, թարմ և ազդու տպաւորութիւնը կը թողու։ Եւ այդ տպաւորութիւնը որ այսօր կ'արտայայտուի ցաւի, վշտի ու կսկիծի սրտաճմլիկ արտայայտութիւններով, տարածուած է ոչ թէ ընտանեկան սահմանափակ շրջանակի մը և անոր ծանօթներուն վրայ միայն, այլ բովանդակ ժողովուրդին, բովանդակ ազգին վրայ, մեծէն փոքրը, հարուստէն աղքատը, ինչպէս նաև եկեղեցականին ու արհեստաւորին վրայ հաւասարապէս։ Այս տեսակ մարդոց մահը, ընդհանուր վիշտ միայն կրնայ պատճառել, և իր ետին կը թողու ոչ միայն քանի մը երախտաւորներ, հապա երախտաւորներու ահագին խումբ մը, գրեթէ երախտաւոր ազգ մը որ գիտէ գնահատել կորուստը այն մարդուն որուն մահուան գոյժը այսպէս սրտին ընդունուած հարուած մը կը դառնայ իրեն։ Ու ճիշդ ատոր համար է որ այսօր ամէն մարդ կը մտածէ թէ հանգուցեալը պէտք չէր այսպէս մեկնէր այս աշխարհէն, պէտք է ապրէր դեռ բաւական տարիներ, որովհետեւ ինք պէտք էր ազգին՝ իբր բարերար մը որ տակաւին շատ մը բարեգործութիւններ ունէր ընելիք, սփոփելիք շատ մը կարօտներ ու թշուառներ։

Ս. Պատրիարքը հանգուցեալին մահուան կարեւորութիւնը այդպէս շեշտելէն ետքը, սկսաւ անոր կեանքը պատմել, ամբողջ դրուատական մը՝ ուրկէ ամէն անոնք որ առեւտրական գործի մը գլուխը կը գտնուին և կամ հայրեր են, կրնան քաղել շատ մը գեղեցիկ, շատ մը օգտակար օրինակներ։ Ողբացեալ Յովհաննէս էֆէնտին առեւտրական գործի, կեանքի պայքարին մէջ մտած էր անանկ տարիքի մը՝ ուր դեռ տղայ կը համարուէր։ 14 տարեկան եղած ատենն է որ մտաւ իր հօրը քով և առաջին օրերէն հանդիսացաւ այն յամառ աշխատողը, և այն գործօն տիպարը, որուն իր անձը մարմնացումը եղած է միշտ։ Այդ գործի մարդու տենդոտ կեանքը սակայն՝ որ դադար, հանգիստ բռնուած բանը չի ճանչնար, ժամանակ չէր թողած իրեն հետեւելու բարձրագոյն վարժարանի մը, և ձեռք բերելու ընդհանուր ու տարածուն զարգացում մը։ Բայց հանգուցեալը, իր խելացութեան և աշխատութեան համար ունեցած տարապայման սիրոյն շնորհիւ յաջողած էր ինքնօգնութեամբ, առանձինն աշխատելով ձեռք բերել այն բանը՝ զոր դպրոցէն ստանալու ժամանակ չէր ունեցած։ Եւ ինչ որ ամէնէն հիանալին է, մտածեց ուրիշներու տալ բոլոր այն բաները զորս ինք առիթը չէր ունեցած ձեռք բերելու, և այդ է պատճառը որ Խսաեան վարժարանի գաղափարը յղացուելով հարազատներու կողմէ գործադրութիւնը գտաւ, և այնչափ կրթական հաստատութիւններ միշտ նպաստաւորուեցան հանգուցեալին կողմէ, որուն առեւտրական գործն ալ հսկայաքայլ յառաջդիմութիւն մը կ'ընէր, անգոսնելով ներկայացող ամէն դժուարութիւն։ Եւ արդէն ուղիղ, գործօն, խղճամիտ մարդուն առջեւ չէ՞ մի որ ասպարէզը ինքնին կ'արդիւնաբերի, ինքնին կը պտղաբերի։ Ու երբ մարդ մտածէ թէ այս ամէնը ինքնօգնութեան արդիւնքն է միայն, որչա՛փ աւելի հիացում և սքանչանք կը սկսի տածել դէպ ի այդ մարդը՝ որուն մահը ամբողջ ազգ մը կ'ողբայ այսօր։

Ս. Պատրիարքը անցաւ հանգուցեալին ընտանեկան կեանքին, դրուատեց Խսաեան ընտանիքը զոր առաքինութեան տիպար մը ցոյց տուաւ, ըսելով որ անոր ծոցը ամէն բան վայելուչ է, սուրբ ու նուիրական. հոն հայրը իր պարտքը կը ճանչնայ, տղան հոգածու է իր պարտականութեանց մասին, որովհետեւ ընտանիքին գլուխը գտնուած էր Յովհաննէս էֆ.ի պէս ընտանիքի [illegible] հայր մը որուն պատկառելի ներկայութիւնն իսկ ինքնին կը բաւէր այդ ներդաշնակութիւնը առաջ բերելու։ Իր շնորհիւն է դարձեալ որ Խսաեանց ընտանիքը այսօր Պոլսոյ ամէնէն կրթասէր ընտանիքներէն մէկը հանդիսացած է, ու սատարող մը միշտ կրթական ամէն ձեռնարկի։ Ինք էր որ վարեց իր զաւակներուն դաստիարակութեան գործը, անձամբ ընտրելով գործածուելիք դասատուները ու մանաւանդ ճշմարիտ ու գործնական ուղղութիւնը տալով անոնց։ Եւ այսօր եթէ երբեք ընդհանուրին կողմէ գովեստի կ'արժանանան իր զաւակները, այդ գովեստը ամէնէն աւելի հայրն է, որ կը վարձատրէ, հայրը՝ որ գիտցաւ անոնց ներշնչել այնչա՛փ սքանչելի յատկութիւններ ու ձգտումներ։ Այս պարագային դուրս, հիանալի բան մըն է ինքնին սիրոյ այն ամուր կապը որ այդ ընտանիքին իւրաքանչիւր անդամը զօդած է իրարու։ Երկու եղբայրները, Յովհաննէս և Մկրտիչ, աննման միութիւն մըն են ինքնին, աննման ներդաշնակութիւն մը, սրտով մէկ՝ ինչպէս նաև հոգիով։ Եւ ատոր համար է որ ամէն խնդրի մէջ միշտ համամիտ եղած են իրարու, միշտ սիրով՝ իբր ճշմարիտ եղբայրներ։ Եւ իբր առաջին ու գլխաւոր արդիւնք այդ սքանչելի ներդաշնակութեան, իրենց առեւտրական գործն է որ կը ներկայանայ, սկսուած շատ համեստ միջոցներով, բայց այսօր ձեռք բերած առաջնակարգ դիրք մը որ այնչա՛փ նախանձելի հանգամանք մը կուտայ իրեն։ Ու գեղեցիկ բան չէ՞ ասիկա. աշխատելու տենդէն բռնուած մարդիկ՝ որոնք բարձր չեն գտներ իրենց գործը, որոնք կը զգան թէ կրնան բարձրացնել զայն, կ'աշխատին ու կը բարձրացնեն, կը բարձրացնեն մանաւանդ միշտ մաքուր համբաւ մը ապահովելով իրենց, զերծ ամէն բամբասանքէ, ներկայանալով ուղղամտութեան և պատուաւորութեան տիպարներ, և ազդելով պատկառանք մը որ չէջել չէ գիտցած բնաւ։

Անցնելով ուրիշ տեսակէտի մը, Ս. Պատրիարքը կը շեշտէ սա պարագան թէ կրօնքի սէրը, մաքուր զգացումն էր որ զիրենք մղեց այդպէս դէպ ի բարին, դէպ ի լաւը, ու պատճառ եղաւ այն բարեգործութեանց որոնք այսօր իրենց ընտանիքը կը յատկանշէ։ Որովհետեւ կրօնքն է որ կ'ուղղէ մարդուն գործերը, բարերարութիւնը, աշխատութիւնը ու կ'արդիւնաւորէ զանոնք։ Խսաեանք ունէին այդ զգացումը, ունէին շա՛տ ամուր կերպով, և ատոր համար է որ ո՛ և է բարեգործական ձեռնարկ, եկեղեցւոյ նպաստ, դպրոցի օգնութիւն, իսկոյն կը կապուէր Խսաեանց անունին, և նմանօրինակ ամէն հանգանակութեանց մէջ գլխաւոր տեղերէն մէկը կը բռնէր։ Հոս Ս. Պատրիարքը յիշատակեց նաև Ս. Յարութիւն եկեղեցին, գովեց զայն վերաշինելու գաղափարը յղացողները ու պատմեց թէ ինչպէ՛ս Յովհաննէս էֆէնտի իր մասնաւոր հոգածութեան առարկայ դարձուցած էր զայն, հսկելով ճարտարապետական սարքուածքին ու շինութեան վրայ։ Յետոյ անցաւ Խսաեան վարժարանին՝ որուն համար ըսաւ թէ Բերայի թաղին պատիւ բերող հաստատութիւն մըն է և որուն միեւնոյն հոգածութիւնն ու խնամքը տուած է հանգուցեալը։ Յիշատակեց նաև Կեսարիոյ Ս. Կարապետ վանքին վերաշինութիւնը և հանգուցեալին միւս բարեգործութիւնները։

Այս ամէնէն ետքը, Ս. Պատրիարքը, վեր հանեց շատ կարեւոր պարագայ մը որ բնաւ պէտք չէ վրիպի մեր նուիրատուներուն ուշադրութենէն։ Հանգուցեալը, — ըսաւ, — այն բարերարներէն չէր՝ որոնք դրամը կու տան առանց անոր գործածութեան վրայ հսկողութիւն մը ընելու։ Ինքը լիաբուռն կուտար խրախուսանքը, բայց միւս կողմէ ալ իրեն կը վերապահէր անոր մատակարարման եւ ուղղակի նպատակին սահմանուելու համար հարկ եղած հսկողութիւնը, ինչ որ ամէնէն գովելի յատկութիւններէն մէկն է զոր մարդ կրնայ ունենալ։

Եւ այսպէս, ներկայացնելէ ետքը Յովհաննէս էֆէնտին իր ամէն գործօնութեանց և ընտանիքին մէջ, գործին գլուխն ու եկեղեցիին հանդէպ, ըսաւ թէ բարեբաղդութիւն մըն է որ հանգուցեալին ի սպառ հեռացմամբ ամէն յոյս չի դադրիր։ Մեր մէջ իր եղբայրը կը մնայ, նոյն բարի սրտով և ազնիւ հոգիով, իբր կատարեալ մարմնացումը անոր՝ որուն հետ մէկ սիրտ և մէկ հոգի եղած էր բարեգործութեանց և գործօնութեանց միջոցին։ Յետոյ իր զաւակները կը մնան, իր ընտանիքը կը մնայ, ամէնքն ալ արժանաւոր զաւակներ Խսաեանց տան, ամէնքն ալ ծանօթ իրենց գործունէութեամբ, որոնք չպիտի մոռնան այն գեղեցիկ աւանդութիւնը զոր իրենց ընտանիքին պետը իբր առաջին ու գլխաւոր կտակ թողած է իրենց, հաւատարմօրէն պիտի հետեւին այդ նուիրական աւանդութեան, ու բարձր պիտի բռնեն Խսաեանց ընտանիքին անունը։ Ս. Պատրիարքը իր խօսքը վերջացուց սրտանց մաղթելով որ Խսաեանց ընտանիքին մէջ միշտ վառ պահուի բարեգործութեան զգացումը և անոր ամէն մէկ անդամը արժանաւորապէս կրէ իր անունը, միշտ օժտուած այսպէս այն բարեմասնութիւններով որոնք հանգուցեալը կը յատկանշէին։

* * *

Դամբանականին աւարտումէն ետքը Թափօրը կազմուեցաւ եկեղեցիին բակին մէջ ու ետեւի դռնէն ճամբայ ելաւ դէպ ի Ս. Յարութիւն եկեղեցին։ Առջեւէն, Խսաեան վարժարանի սաներ կը կրէին այն բազմաթիւ պսակները՝ որոնք ղրկուած էին Տիկին Աննա Խսաեանի, հանգուցեալին զաւակներուն, Մկրտիչ էֆ. Խսաեանի, Տէր և Տիկին Վահան Խսաեանի, Յակոբ էֆ. Խսաեանի, Կարապետ էֆ. Խսաեանի, Տէր և Տիկին Պատրիկ Կիւլպէնկեանի, Լեւոն էֆ. Ներսէսեանի, Բերայի Թաղ. Խորհուրդին, Խսաեան վարժարանի պաշտօնէութեան, Խսաեան վարժարանի հարազատներուն, Խսաեան վարժարանի աշակերտներուն, Բերայի Աղքատախնամին, Խասգիւղի Թաղ. Խորհուրդին, Խասգիւղի վարժարանին, Եէնի Մահալլէի և Սարըեարի միացեալ վարժարանին. և ուրիշներու կողմէ։ Պսակներուն կը հետեւէին Խսաեան վարժարանի սաներէն ու սանուհիներէն շատեր. յետոյ դպիրներն ու քահանաները երկու կարգի վրայ, և չորս վարդապետներն ու ներկայ եպիսկոպոսները՝ զգեստաւորուած։ Մեռելակիրներ կը կրէին պսակներով ծածկուած դագաղը, որուն ծոպերը բռնած էին Աբրիկ էֆ. Ունճեան, Սեպուհ պէյ Մագսուտ, Պատրիկ էֆ. Կիւլպէկեան, Գառնիկ էֆ. Կիւլպէնկեան, Յակոբ էֆ. Յակոբօֆ։ Իսկ կերոնները բռնած էին Արտաշէս էֆ. Փնտքլեան, Կարապետ էֆէնտի Պասմաճեան, Տիգրան էֆէնտի Մանուկեան Կարապետ էֆ. Խորասանճեան, Գրիգոր էֆ. Յակոբեան։ Բարապան մը՝ կը տանէր հանգուցեալին պատուանշանները որոնք վայելչօրէն զետեղուած էին թաւշեայ բարձիկի մը վրայ։ Յուղարկաւորներու ստուար բազմութիւն մը, ինչպէս նաեւ ահագին թուով ժողովուրդ կ'ընկերանային Թափօրին՝ որուն կը հետեւէր առաջնակարգ մեռելային կառք մը, չորս կողմը պսակներով ծածկուած։

Թափօրին անցած պահուն, չիտակ ճամբուն վրայ անցուդարձը անկարելի էր. կառքերն ու հանրակառքերը կեցած էին. երկու կողմի տուներուն պատուհանները լեցած էին հետաքրքիրներու գլուխներով։ Թափօրը յամրաբար յառաջացաւ դպիրներու երգեցողութեամբ, ու բաւական ետքը հասաւ Ս. Յարութեան եկեղեցին որուն շուրջը հետաքրքիրներու ոչ նուազ բազմաթիւ խումբ մը բռնած էր։ Ներսը ամէն պատրաստութիւն տեսնուած էր արդէն։ Թափօրը ցրուեցաւ բակին մէջ և դագաղը եկեղեցին առաջնորդուելով սովորական արարողութիւնները կատարուեցան միշտ միեւնոյն սրտառուչ ու գրաւիչ հանդիսաւորութեամբ։ Խսաեան վարժարանի սանուհիներէն մէկը գեղեցիկ դրուատական մը կարդաց, ուրկէ ետքը դագաղը քառաձի մեռելակիր կառքին մէջ դրուելով ճամբայ ելաւ դէպ ի Շիշլիի ազգ. գերեզմանատունը։ Խսաեան ընտանիքին բազմաթիւ բարեկամներն ու ծանօթները՝ որոնք արդէն Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն բակին մէջ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնած էին հանգուցեալին եղբօր Մկրտիչ էֆ. Խսաեանի, Վահան էֆ. Խսաեանի և Խսաեան ընտանիքին միւս անդամներուն, յուղարկաւոր կառքերով մինչեւ Շիշլիի Ազգ. գերեզմանատունը գացին, վերստին իրենց ցաւակցութիւնը յայտնելու Խսաեան ընտանիքին անդամներուն։ Յովհաննէս էֆ.ի մարմինը ամփոփուեցաւ Խսաեանց յատուկ դամբարանին մէջ։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հանգուցեալ Յովհաննէս էֆ. Խսաեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցիս։

Տիկին Տիրուհի Ս. Կիւլպէնկեան 324, Տէր և Տիկին Գառնիկ էֆ. Ս. Կիւլպէնկեան 216, Տէր և Տիկին Կարապետ էֆ. Գ. Կիւլպէնկեան 360, Եղբարք Հէլվաճեան ի Նիկոմիդիա 216, Արիստակէս էֆ. Մախոխեան ի Տրապիզոն 216, Մանուկ էֆ. Արզըեան 108, Տիրան պէյ Կիւմիւշկերտան 108, Կարապետ էֆ. Յ. Պասմաճեան 108, Յակոբեան էֆ. և ընկ. 108, Յարութիւն էֆ. Գարամանեան 108, Արամ էֆ. Գարամանեան 108, Մագսուտ էֆ. Հարէնց 108, Բարսեղ էֆ. Հալաճեան 108, Լեւոն էֆ. Յ. Խսաեան 108, Մանաս էֆ. Րէյլիգեան 108 ղրուշ։

Հեռագիր Այսօրուան

ՉԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԱՐԻԶ, 30 օգոստոս.—Կ'ըսուի թէ Ռուսիա տրամադիր է Չինու մէջ իր գործողութիւնները կասեցնել և Մ. Նահանգաց հետ համախորհուրդ՝ հաշտութեան բանակցութեանց ձեռնարկել։ Ռուսիա այդ մասին ծրագիր մը պատրաստելով Տէրութեանց հաւանութեանը պիտի ենթարկէ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Մ. Նահանգները կոչում ըրին Տէրութեանց, ի նպաստ խաղաղութեան։

—Թիէն-Ցինէն կը հեռագրեն թէ Թուան իշխանը մեռեր է։

—Հոնկ-Քոնկի փոխարքան Անգլիոյ միջամտութիւնը կը խնդրէ։

ԲԱՐԻԶ.—Չինու և Տէրութեանց միջեւ հաշտութիւն կնքելու համար քիչ ատենէն բանակցութեանց պիտի սկսուի։

—Նախագահ Պ. Մաք Քինլի յետաձգեց Չիքակօ կատարելիք իր ուղեւորութիւնը, վասն զի Չինու կարեւոր մէկ զեկոյցին կը սպասէ որ պիտի դիւրացնէ եւս հաշտութեան կնքումը։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

ՊԷՐԼԻՆ.—Պօէր պատուիրակները հոս հասան։

ԼՈՆՏՈՆ.— Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Պօէրները կը սպառնան Լէտիպրանտի։

—Պօէրները կը լքանեն իրենց դիրքերը։ Տէվէթ զօրավարին զօրախումբը բոլորովին ցրուած է։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՉԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 30 օգոստոս.— Լրագիրները Հոնկ-Քոնկէն հեռագիր մը կը հրատարակեն ծանուցանող թէ անգլիական յածանաւ մը յանկարծ Ամոյ գացեր է։ Ամերիկեան թնդանօթակիր մը հրաման ստացեր է Ամոյ երթալու։

ԲԷՐԼԻՆ.—Գերման գումարտակը՝ Հէլթ հազարապետին հրամանատարութեամբ՝ հոս հասաւ։

ՀՈՆԿ-ՔՈՆԿ.—Բնիկներու երրորդ կիսաբաժինը հոս մնալու հրաման ստացաւ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.—Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը օտար երկիրներ գտնուող իր ներկայացուցիչներուն հրահանգ ղրկեց, ծանուցանելով որ Մ. Նահանգները պատրաստ են իրենց զինուորները Բէքինէն ետ քաշելու և Չինու մայրաքաղաքէն հեռացողներուն վերադարձը թոյլատրելու՝ հաշտութեան բանակցութեանց ձեռնարկելու համար։ Կ'ըսուի թէ ռուսական այն ծանուցագիրը որուն արդիւնքն է ամերիկեան կառավարութեան այդ հրահանգը, կը պահանջէ որ Չինու վերին իշխանութիւնները պէտք է երաշխաւորեն բարեկարգութեան վերահաստատութիւնը և արգիլեն պատահած դէպքերուն կրկնութիւնը։

ԹԱՔՈՒ.— Իտալիոյ արշաւախումբը հասաւ։ Բէքինէն ո և է լուր առնուած չէ։

ԽԱԲԱՐՈՎՍՔ.—Ռէնէնքամբֆ զօրավարը կը յառաջանայ։ Օգոստոս 26ին Նինխաեոշամ հասեր է՝ Ցիցիքարէն 70 վերսթ հեռուն։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ

ԻՇԼ.— Աւստրիոյ կայսրը ու Ռումանիոյ թագաւորը իրիկունը պտոյտ մը կատարեցին Թրանքիրշէնի մէջ։ Կարոլ թագաւորը մասնաւոր ունկնդրութիւն մը շնորհեց արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսին։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

ՄԱՉԷՐՈՒ.—Պօէրներուն կողմէ Լէտիպրանտի վրայ յարձակում մը մօտալուտ է։ Զինուորական իշխանութիւնները որոշեցին դիմադրել։

ԺԱՆՏԱԽՏ

ԿԼԱՍԳՕՎ.—Ժանտախտին գոյութիւնը պաշտօնապէս հաստատուեցաւ։ Տասնըմէկ վարակեալներ կը դարմանուին։

Պ. ՎԻԹԷ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Ռուսիոյ ելմտական նախարար Պ. Վիթէ արտասահման ուղեւորեցաւ։

ՍԳՈՒԻ ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

[illegible], Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1883

Պարոնայք Սգոդ եւ Պօուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող չեմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօրիւ ձկան իւղն, իր այս վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտի հռչակած է, մասնաւորապէս այդ յաջող պատրաստութեան մէջ։ ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԷՆԻ ՓԱՇԱ

Բժիշկ Վեհ. Սուլթանի

ԱԶԳ. ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ

Թրքական 4% ըստ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը կը ծանուցի թէ պայմանաւորութեամբ օգոստոս 15ին ատարտող թիւ 15 կտրօնին, ինչպէս նաև նոյն փոխառութեան վերջին օգոստոս 1/14ին կատարուած վիճակահանութեան ամորթները օգոստոս 1/14էն սկսեալ պիտի վճարուին Ղալաթիոյ Օսմ. Պանքային կեդրոնատեղիին մէջ։

Կտրօններուն և պարտաթուղթերուն պէտք է միացնել թաւաւոր պորտօրոներ, որոնց տեղ պարտաթուղթ ունեցողներուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը որ յանձնումի թուականէն 10 օրը յետոյ պէտք է ներկայացնել Ղալաթիոյ Օսմ. Պանքայի սնտուկը, վճարուելու համար։

4—10

ՌՈՒՄՈՒՐՃԱՅԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

MEDAILLE EXPOSITION
BRUXELLES 1897

COGNAC OMOURDJA
EXTRAIT DE VIN
KONIAK OMOYPAZA

Ռումուրճայի Գործարանը որ Պրուքսէլի Արուեստահանդէսէն շքադրամ ստացած է, չուզեր իր անարատ ու լաւ արտադրութեանց համար քիչ ատենուան մէջ ստացած վարկը ուրիշ գործարաններու պէս ճշմարտութեան հակառակող յայտարարութիւններով հաշահել. միայն սա լուրջ ճշմարտութիւնը կը ներկայացնէ անոնց որ հոգածու իրենց առողջութեանը։

«Ստորագրեալներս կը յայտարարենք թէ ուշադրութեամբ քննած ենք Ռումուրճայի ագարակին գործարանին արտադրութիւնները որոնք 1897ին Պրուքսէլի Արուեստահանդէսին շքադրամին արժանացած են։ Արդարեւ գործարաններու մէկ քանի արտադրութիւնները միայն ըսել է քննուին, արդիւնքը շատ սահմանափակ կ'ըլլայ. բայց նկատողութեան առնելով Հանրային Պարտքի վարչութեան ծանուցագիրները թէ Ռումուրճայի Գործարանին արտադրութիւնները անարատ գինիներէ շինուած են, նաև նկատողութեան առնելով այն պարագան թէ նոյն վարչութիւնը լուրջ ձեռնարկներ կ'ընէ իր հասոյթները ապահովցնելու համար, կը հաստատենք թէ նոյն Գործարանին բոլոր արտադրութիւնները անարատ գինիէ շինուած են. հետևաբար տուինք ներկայ վկայականը.»

Վհճ. Սուլթանին քիմիագէտներէն
Պոնկովսքի, Սեկլոս ու Տոքթ. Ծանցի

Այդ արտադրութիւնները անարատ ըլլալուն համար զինուորական հիւանդանոցներու մէջ կը գործածուին։

Վաճառուած տեղերը.— Ընդհանուր կեդրոնատեղի Ղալաթիա Քարանթինա փողոց թիւ 4, Էվտոքիոս էֆ. Թուրաճօղլու և Պոլիս Հասըր Իսկէլէսի Նիքօլաքի էֆ. Կէչէնճիօղլու։ Դիւրութեան համար մեծ ու փոքր ամաններու մէջ ալ կը ծախուին։ Օղիներուն գինն է օխան 10 ղրշ. 4 ու 7 տարուան գոնեաքներուն՝ 13.6 ու 9 տարուան գինիներուն՝ 3։ Կը ծախուին նաև Պոլիս կամուրջին գլուխը Սուրէնեան վաճառատունը, Լանկա, Թուլումպա մէյտան ձեթավաճառ Քիրեաքօի վաճառատունը գին 4 ղրուշ։ Սիրքէճի՝ Հանրային Պարտքի վարչութեան նախկին շէնքին մօտ՝ Միլաս։ Հասըր Իսկէլէսի ծխախոտի մաքսատան մօտ՝ Զիրօնէլլօս։ Պոլիս Պալըք Բազար Բէնիրճի փողոց՝ Նորկի Բասքալիտիս։ Ղալաթիա՝ Քօօբէրաթիվ Ընկերութեան վաճառատունը։ Ղալաթիա Սանտըգճըլար՝ Քոսթի Միքօ, Խարաճճը փողոց՝ Միխալաքի Թիէրիտի ու Քիւրէքճիլէր՝ Նանի Փօթօրուլօ։ Բերա Մեծ Փողոց Անատոլու խան Գասնիկ Սիմոնեան և Շիշլի Օսման Պէյ քաղինոյին հանդէպ Բէրիքլի Վալիատի։ Նաև բոլոր նպարավաճառներու, դեղարաններու, հանրային պարտէզներու մէջ և Վոսփորի ամէն կողմերը։

ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿՕՇԻԿԻ

DÉPOSÉE MARQUE
FONDÉE EN 1885

ՊՕՂՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Որ 16 տարիէ ի վեր Ղալաթիոյ և Բերայի պատրաստ կօշիկի վաճառատանց իր սեպհական գործարանէն կը հայթայթէր եւրոպական նիւթերով պատրաստուած ամէն տեսակ կօշիկ արանց, կանանց և տղայոց, այս անգամ բացած է ի Ղալաթիա ԿՕՇԻԿԻ ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ մը, ուր նաև միշտ պատրաստ կը գտնուի ֆրանսական և անգլիական գործարաններէ բերուած ամէն տեսակ հաշիէ և լաթէ կօշիկներ, Բօ-տը Սիւէտ լուստրին, վիտելա, կլասէ, այծի մորթ, քարամանտօլ, և մետաքս, նաև զուտ քթանէ ամէն տեսակ, ամէն գոյն, կոտրով և պարզ կիսակօշիկներ։ Ճշմարիտ կոտրով և քամով։ Յանձնարարութիւնք կը կատարուին նաև չափու վրայ։ 592

Բարեձեւութիւն, տոկունութիւն
եւ անմրցելի աժանութիւն
(Քարաքէօյ պօղազի դիմաց թիւ 15)

ՍԻՆ ԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ սելուլոյթեամբ այն քան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Արեւելքի մէջ Սինկէրի մեքենաներուն միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայտլինկէր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է։

Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝ ԲԵՐԱ, Շիտակ ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց։

ՂԱԼԱԹԱ Սինկէր խան, Թիւնէլին եաեւ. Թրամվայի կայարանին դիմաց.

ՍՏԱՄՊՕԼ Սուլթան Համամ թիւ 2. Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթասիօնին դիմաց թիւ 13։

ՄԻՇԷԼ ԹԻՖԼԻԶԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ԱԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ

Ղալաթիա, Վօյվօտա Պանքականոցին կից թիւ 91

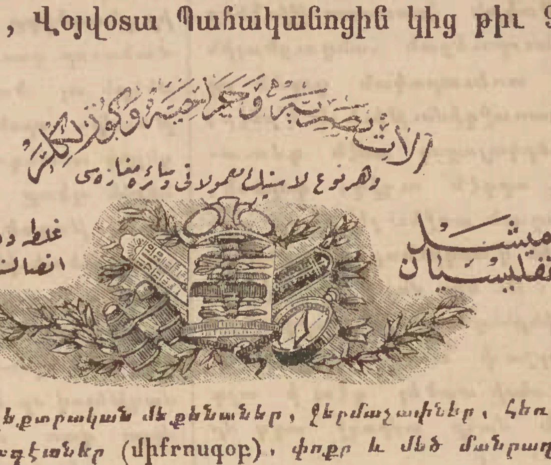

Վաճառատանս մէջ ամէն տեսակ ակնաբուժական և վիրաբուժական գործիքներ կը վաճառուին ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ և ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ: Կակուղ և կարծր լասթիկէ (քաուչուկ) առարկաներ, աճուկի կապիչներ (գասըգ պաղը), տեսակ տեսակ գրբիներ (շիրինկա), ելեքտրական մեքենաներ, ջերմաչափներ, հեռադիտակներ, խոշորացոյցներ, մանրադէտներ (միքրոսգօբ). փոքր և մեծ մանրադէտի ապակիներ, նորատեսակ ոսկի և այլն ակնոցներ կը գտնուին վաճառատանս մէջ։ Գիները շատ աժան։ Ցանկացողք շատ գոհ պիտի մնան։

ՎԷՆՍԱՆ ՖՕՅԱՃԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՎԻՐԱԲԺԿՆ. ԵՒ ԱԿՆԱԲԺԿՆ. ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ

Կ. Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Ճէլալ Պէյ խանի քով, թիւ 1.
Չիֆտէ Սէլէբ մաղազասը

Յիշեալ վաճառատան մէջ ակնաբուժական և վիրաբուժական ամէն տեսակ գործիքներ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ և ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ կը վաճառուին։ Ամէն տեսակ կակուղ և կարծր լասթիկէ (քաուչուկ) առարկաներ, աճուկի կապիչներ (գասըգ պաղը), տեսակ տեսակ գրբիներ (շիրինկա), ելեքտրական մեքենաներ, ջերմաչափներ, հեռադիտակներ, խոշորացոյցներ, մանրադէտներ (միքրոսգօբ) փոքր և մեծ մանրադէտի ապակիներ, նոր տեսակ ոսկի և այլն ակնոցներ կը գտնուին վաճառատանս մէջ։ Գիները խիստ աժան։

Լ'ԱՆԳՌ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆ, ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵՒ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երաշխաւորութեան գումար 147 միլիոն.	1871էն մինչեւ 1897 վճարուած գումար 330 միլիոն.

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Պ. Պ. Կոմս Էտմոն Զիչի, Կայս. և Թագ. Մասնաւոր Խորհրդական, Նախագահ
» Ռուտոլֆ Հօեռս, Դեր-Նախագահ.
» Ժոզէֆ Հօեռս, Կայս. և Թագ. Մասնաւոր Խորհրդական.
» Գուստաւ Նարբօ, » » »
» Անթուան Բրոքէշ տ'Օսթէն.
Թէոտոր Բոնտէն
Ժան տը Վէնիկ-Ինկէնհայմ

Կառավարութեան Քոմիսէր
Պ. ԺԱՆ ՄԻՒՔ, Կայս. և Թագ. Նախարարական Խորհրդական
Ընդհանուր գործակալ. ԼԻՕՆԷԼ ՖՕՆՏԻ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. Բերա, Թիւնէլի հրապարակը, Սարաֆօղլու տուն։
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ 202

ՈՍԺԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ՕՇԱՐԱԿ

Բարիզի առաջնակարգ բժիշկներէն Տօքթ. Լօռան տիւ Պօա կը գրէ. «Բազմաթիւ հիւանդներու վրայ ըրած յաջող փորձերս զիս համոզեցին որ, ԷԼԻՔՍԻՐ ՎԻԹԱԼԱՆ յոգնած ու սպառած անդամները զօրացնելով երիտասարդական ոյժ և թարմ կեանք կը պարգեւէ մարմնոյն։ Նախ արիւնը կը մաքրէ, կը զօրացնէ ու աստիճանաբար կը բուժէ տկարութիւնը, մէջքի և ողնայարի ոսկորներու ցաւերը, վատուժութիւնն ու անբուժելի հռչակուած ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ։» Մնդական գործարաններու յատուկ ազդու դեղերովը ծանօթ Բրոֆ. Միտիի պատրաստած այս ԷԼԻՔՍԻՐ ՎԻԹԱԼԱՆ կազդուրիչ, դեգռիչ և մարսեցուցիչ ըլլալով, ծերեր, աղաքինողներ և գեղծումներու պատճառով անկարողութեան ենթարկուած անձեր անհրաժեշտ է որ փութան օգտուիլ այս քաղցրահամ էլիքսիրին ապշեցուցիչ յատկութիւնէն։ Կը ծախուի Գասապեանի, Քիւչիւքեանի, Մէչիքիի, Վօնտեյիանոսի դեղարաններուն ու մթերանոցներուն մէջ։

527 29—52

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվէրփուլ, Գլազգօ, Մանչէսթըրէն
և Սեւ Ծովի [illegible]

Անունը	Թօնօ	Անունը	Թօնօ
[illegible]	3000	[illegible]	2500
[illegible]	3000	[illegible]	2400
[illegible]	3000	[illegible]	2250
[illegible]	3000	[illegible]	2250
[illegible]	3000	[illegible]	2000
[illegible]	3000	[illegible]	1600
[illegible]	2500	[illegible]	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ռեթիմոյ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
194 31, Ճէյմս Սդրիթ Լիվէրփուլ

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
Ամենահին Միջազգային Ընկ.ն
Կենաց վրայ ապահովագրութեան
Տնօրէնութիւն Եւրոպա

Բարիզ 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվառ տէ զ'Իթալիէնի անկիւնը)։

Զուտ փոխադարձ շահերը կը պատկանին Ը. Կ. ԱՄԲՈՂՋ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒՆ։

1900 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՄ 225 ՄԻԼԻՈՆ ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կը բանի՝ 5,503,000,000ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 545 միլիոն։

Նիւ Եորքի ընդհանուր ապահովագիրը (բոլիս) աւելի շատ առանձնաշնորհումներ և առաւելութիւններ կ'ընծայէ ապահովագրելոց քան ուրիշ ընկերութեանց պայմանագրերը։ Նիւ-Եորքի ապահովագիրն առարկելի չէ բնաւ, և յանձնման թուականէն սկսեալ կերաշխաւորէ արհեստի. բնակութեան և ճամբորդութեան յարակից բոլոր վտանգներն և մահուան ամէն պարագաները. առանց բացառութեան, նոյն իսկ պատերազմի պահուն։ Ապահովագիրն իրաւունք կու տայ տարուէ տարի փոխառութիւններ ընել, որոնց գումարը նշանակուած կըլլայ կանխաւ ապահովագրութեան մուրհակին մէջ։ Առաջին տարեվճարէն սկսեալ, ապահովագրուողին համար իրաւունքէ անկում չկայ։ Ընդհանուր ապահովագիրը կ'վճարուի ի դէպ մահու ապահովագրեալ անձին ըրած բոլոր մասնաճիւղներով, ինչպէս նաև ապահովագրեալ դրամագլխով և հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոսով։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ժ. Ռի. ՀԱՌՒԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քենեչ-Պաստուրակ
182 Ա. ՏՈՒՀԱՃԵԱՆ
Վօյվօտա փողոց Վիթալիս խան Ղալաթիա

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տր Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եանընի զաւեշտատան վրայի յարկը, ճիշդ Զրպուճեանց դէմը),

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաապատիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն. ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նորահնար եղանակաւ, նաւրր, ճաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, լաւ և նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն ըստ տարիքի, ծամողութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաև թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամահանութիւն։

Ց. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաև ամէն օր (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Ծանօթ.—Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ !! 197

EMULSION SCOTT

ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին Նշանը

աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղն է
ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ
ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար։

Ամենէն ախորժահամ ձկան իւղն է «Իրոֆօսֆիթ մը շօ է մը սուտ» ի հետ խառնուած։ Տղայք հաճոյքով կ'ուզեն ճաշակել զայն։ Բնաւ ուրիշ դեղ մը ասոր չափ ազդեցիկ չէ, բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՈՅԼԸ (սքրաֆա),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԾԻՒՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՔՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀՕԻՐԼ 531

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլլի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

Անունը	Թօնօ	Անունը	Թօնօ	Անունը	Թօնօ	Անունը	Թօնօ	Անունը	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Բօզարիօ	186
Ալէրթօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գորսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիօսգօ	2377	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Գասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սէքրօ	1200
Գօրօտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրադիօ	3600	Մոնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Գրատօ	1076	Տրաբօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Գրինօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրիօ	3827
Գըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտաճօ	5540	Օճիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնէթարիօ	4036	Թօրբիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրագօ	1841	Քլէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասբօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտա	1828	Քօվնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէյանտրօ	2272	Րինալտօ	1663	Եէտօ	1850
Գլիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօզօ	1613	Զէրօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիղանօ	1243	Լօրէնզօ	3191	Րօմէօ	1789		

Հօրաշիօ շոգենաւը, նաւապետ Քրօֆթ, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած է։

Մուրիլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնսըն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԸՆՏ ՐԻՃՕ
Թիւ 23—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 377

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1900 Ապրիլ 22 (Ն.Տ.) կիրակիէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐԷՆ ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառք. Թ. 122 խառն Առտու		ԿԱՅԱՐԱՆ			ԴԱՐՁ Կառք. Թ. 121 խառն Իրիկն.	
ժ.	վ.				ժ.	վ.
12	20	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	11	20
1	6	»	Ագ Պունար	»	10	36
1	48	»	Ալբիւ Քէօյ	»	10	1
2	34	»	Պէյլիք Ախուր	»	9	7
3	44	»	Սարիքէօյ	»	8	2
4	38	»	Պիչէր	»	7	1
5	20	»	Ծափլէր	»	6	19
5	58	»	Պէյլիք Քէօփրիւ	»	5	49
6	50	»	Բօլաթլի	»	5	—
8	10	»	Մալի Քէօյ	»	3	35
9	10	»	Սէնճան Քէօյ	»	2	27
10	—	ժմն.	Էնկիւրիւ	մկն.	1	35
իրկն.					առտ.	

ՀԱՄԻՏԻԷ—ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառք. Թ. 426 խառն Առտու		ԿԱՅԱՐԱՆ			ԴԱՐՁ Կառք. Թ. 425 խառն Առտո.	
ժ.	վ.				ժ.	վ.
5	56	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	4	35
6	17	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	4	14

ՖԷՆԷՐ ՊԱՂՉԷԻ ԳԻԾ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Ծիւղաւորումին մէջ կառք կը փոխեն բոլոր թրէնները բաց ի թիւ 522 և 525էն՝ որոնք ուղղակի կուգան

ԿԱՅԱՐԱՆ		ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 522 Իրիկն.		ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 524 Իրիկն.	
		ժ.	վ.	ժ.	վ.
Քարաքէօյ	մկն.	6	10	7	35
Հայտար Բաշա	»	6	45	8	17
Գըզըլ Թօփրագ	»	6	52	8	26
Ծիւղաւորում	»	6	57	8	33
Ֆէնէր Պահճէ	ժմն.	7	4	8	40

ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 523 Իրիկն.		ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 525 Իրիկն.	
		ժ.	վ.	ժ.	վ.
Ֆէնէր Պահճէ	մկն.	7	50	10	20
Ծիւղաւորում	»	8	1	10	30
Գըզըլ Թօփրագ	»	8	5	10	34
Հայտար Բաշա	»	8	20	11	5
Քարաքէօյ	ժմն.	8	45	11	30

ԱԼԱԵՈՒՆՏԷՆ ՔԷՕԹԱՀԵԱ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 322 խառն Առտու		ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 324 խառն Իրկն.		ԿԱՅԱՐԱՆ			ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 321 խառն Առտու		ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 323 խառն Իրկն.	
ժ.	վ.	ժ.	վ.				ժ.	վ.	ժ.	վ.
1	5	11	15	մկն.	Ալաէունտա	ժմն.	12	30	10	35
1	25	11	35	ժմն.	Քէօթահեա	մկն.	12	10	10	15

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳԱՆՁ ՄԸ

Լրագիրները լեցուած են գովես բովը շատ մը բժշկական դեղերու ամէնքն ալ պաշտօն ունին մարդու առողջութիւնը պահպանելու, սանկ մէ յարմար ընտրութիւն մը ընել պէտք է անոր անցեալին վրայ զգուշ գույացնել։ Ասոնց մէկը որ հազարա հիւանդութիւններ բուժած է, կաթի բու մէջ ամփոփուած ՖԻՐ ՊՐԱՎԸՆ է աշխարհիս ամէնէն մեծ բժիշկները յանձնարարեն այն կարգի հիւանդութ ներու որոնց սկզբնապատճառը ար տկարացումն է։ Անարիւնութիւնը, գունութիւնը, ընդհանուր տկարութի և կուրծքի ուրիշ այս կարգի վատ ւոր հիւանդութեանց ամէնէն ազ դարմանը ՖԻՐ ՊՐԱՎԸՆ է, ամէն 15—20 կաթիլ քիչ մը ջուրով առն միշտ նոր կեանք կը առանայ մարդ և հրաշքին բուն պատճառն այն է որ ՖԻ ՊՐԱՎԸՆ արեան մէջ խառնուելով բոլ բովին կը նորոգէ զայն։ Այն անձինք ո րոնց կեանքը հիւանդութեան և կամ չա փազանցութեան հետեւանքով վտանգուած է, պարտին հետեւիլ խորհրդի մը ո այնչափ արդիւնաւոր եղած է։ 9—10

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվէրփուլ և Արեւելքի միջև [illegible]

Անունը	Թօնօ	Անունը
Վիքթօրիան	10500	Ֆլավիան
Եումէնեան	10500	Էճիփշիըն
Քէսըրիան	10500	Արըժ.ըն
Լանքասդըրիան	9000	Ալճէրիան
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան
Գօլօմպիան	8000	Աթէնիան
Ճօրճիան	8000	Անտալուզիան
Գոսդանիան	8000	Ալզաշիըն
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան
Ֆալէրնիան	3700	Մինծօ
Վավօնիան	3700	Օբօրդօ
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն
Ֆապիան	3500	

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իր ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղ լաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար րենց հրահանգը ղրկել շոգենաւին ժամ նումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ
ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
600 Հին տեղը մաքսատան

COMP RUSSE
NAVIGATION A VAPEUR ET D
COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթական երթեւեկութիւնք

Կշ. 15 28 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի
Գշ. 16 29 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (հաղորդակցութեամբ Աղեքսանդրիա, Պօրթ-Սայիտ, Յաֆա, Պէյրութ եւ Բիրէ)։
Եշ 17 30 Օտէսա ժամը 3ին միջօրէէն առաջ
Եշ. 17 30 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Բաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի
Ուր. 18/31 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԼԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԸ
Սեպտ. 3ին Սիռէասի, Անատօլուի

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Սեպտ. 4ին Սիռէասի, Մարսիլիա։

Տոմսեր ուղղակի Բարիզի համար։
Առաջին կարգի 245 ֆրանք. 2. կարգի 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօփ Հանէ Քարափին վրայ։ 516 Ֆ. ԲԷՐ

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑ

Որու շոգենաւերը կը բանին Լիվէրփուլ Արեւելքի միջեւ

Անունը	Թօնօ	Անունը
Ումպրիա	7718	Գօթնիա
Էդրուրիա	7718	Սամարիա
Սէրվիա	7391	Մարաթօն
Ուլտոնիա	7268	Ալգիա
Բավոնիա	5587	Սարակոսա
Սէֆալոնիա	5517	Թարիֆա
Կալլիա	4809	Բալմիրա
Սիթիա	4557	Թրինիտատ
Ալէբբօ	2113	Մորօքքօ
Քէտար	1876	Քամբանիա
Շէրպուրկ	1614	Լուքանիա
Գադալոնիա	4845	

Դիմել առ ՃՕԼԻ և ՍԻԿԸՐ
Joly et Seager
Մէյմէնէթլի խան, թիւ 6, 7, 8, Ղալ թիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց 255

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՍՐՈՎԵԱՆ